

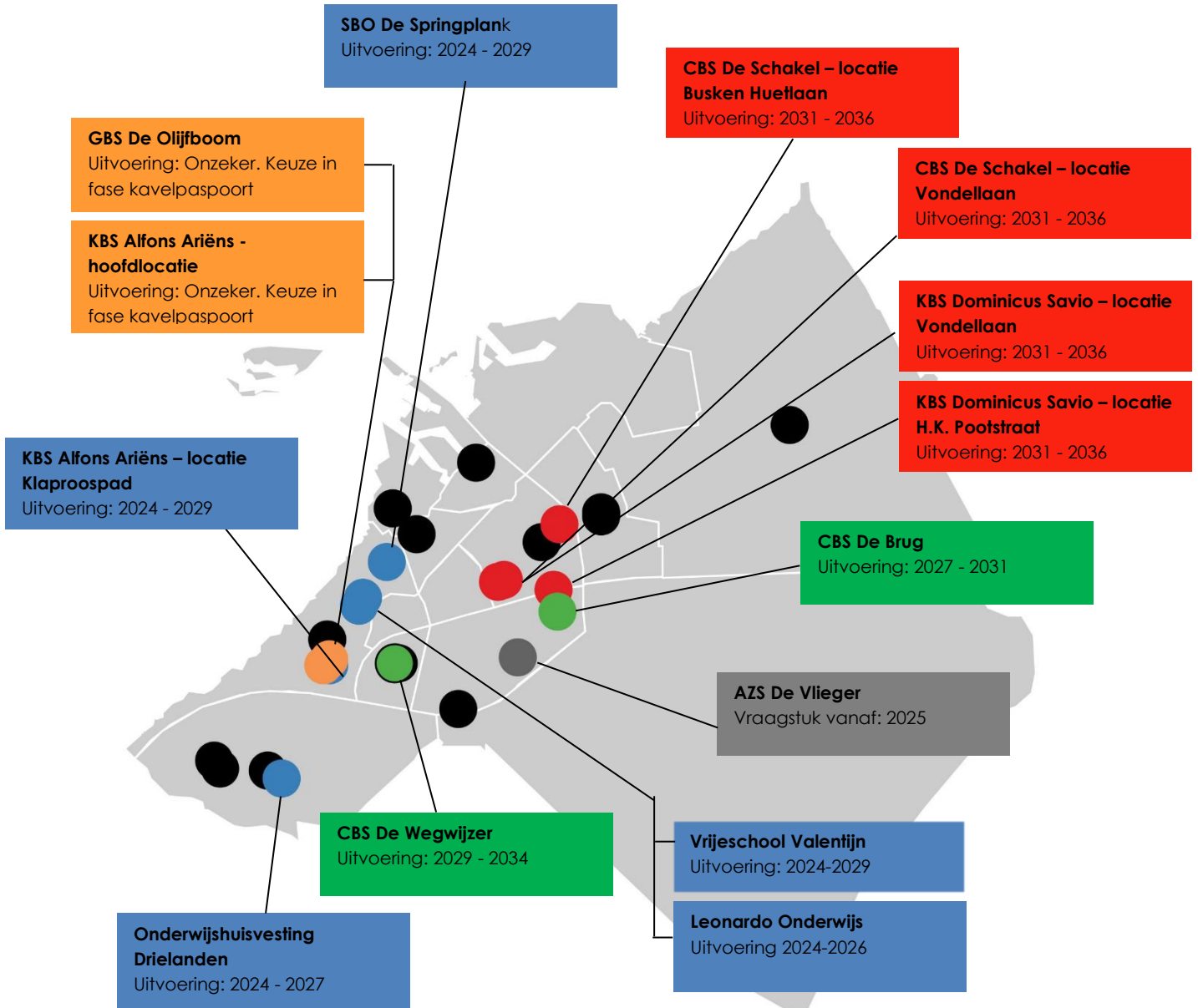
INTEGRAAL HUISVESTINGSPLAN
ONDERWIJSGEBOUWEN HARDERWIJK VOOR HET
(SPECIAAL) BASISONDERWIJS GEMEENTE
HARDERWIJK

“Wij vormen onze gebouwen, daarna vormen zij ons”

Samenvatting

Uitvoeringsagenda van projecten

In onderstaande kaart staan alle projecten opgenomen uit dit Integraal Huisvestingsplan. Per project is aangegeven in welk jaar een project start en in welk jaar de oplevering gepland is.

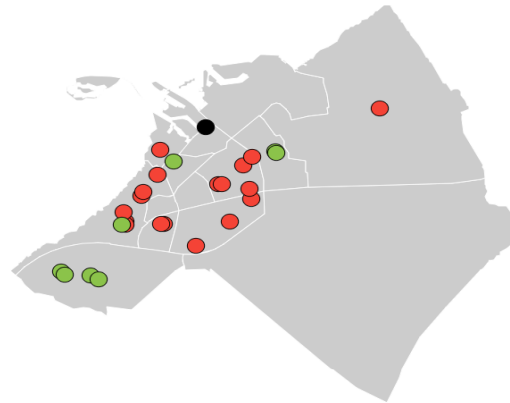
Geen vernieuwingsopgave opgenomen in dit IHP.
Enkel mogelijkheid tot investeren in het binnenklimaat. Uitvoering 2023 - 2025.

Noodzaak

Hieronder is de kwaliteitsweergave op basis van de bouwjaren van de schoolgebouwen in de gemeente Harderwijk weergegeven. Er is gekozen om de situatie weer te geven in bouwjaren, zodat wordt aangesloten bij de gemeentelijke begrotingsbenadering. Uitgangspunt is dat schoolgebouwen ouder dan veertig jaar financieel en technisch zijn afgeschreven en voor vernieuwing (nieuwbouw of renovatie) in aanmerking komen.

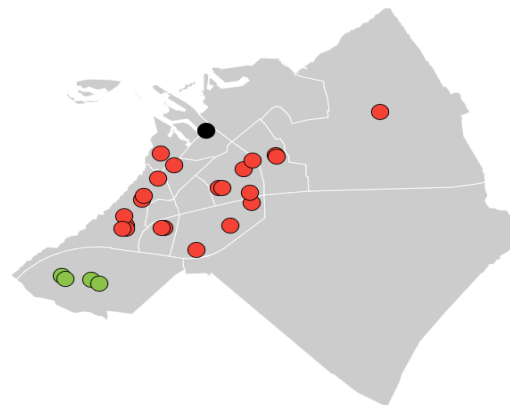
2023: Huidige situatie zonder vernieuwingsopgave

● Schoolgebouwen 40 jaar of ouder ● Schoolgebouwen jonger dan 40 jaar ● DOK 19: Een gebouw met een jonger en ouder bouwdeel

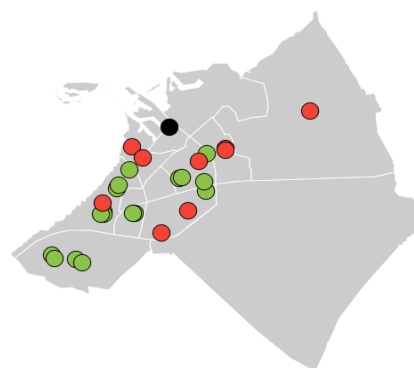
2036: Situatie zonder vernieuwingsopgave

● Schoolgebouwen 40 jaar of ouder ● Schoolgebouwen jonger dan 40 jaar ● DOK 19: Een gebouw met een jonger en ouder bouwdeel

2036: Situatie na vernieuwingsopgave IHP

● Schoolgebouwen 40 jaar of ouder ● Schoolgebouwen jonger dan 40 jaar ● DOK 19: Een gebouw met een jonger en ouder bouwdeel

* DOK 19 bestaat uit twee bouwdelen van verschillende bouwjaren. Het nieuwere deel is pas enkele jaren oud. Bij de uitbreiding is het oudere bouwdeel geüpgraded. Op basis van de kwaliteitskaders die in dit IHP zijn afgesproken, zit er nog steeds een toekomstige gebouw opgave op dit schoolgebouw en is de school afzonderlijk weergegeven.

Inhoud

.....	1
Voorwoord	5
1. Inleiding in onderwijshuisvesting	6
2. De kern van onderwijshuisvesting in Harderwijk.....	10
3. Het vertrekpunt: scholen	14
4. Het vertrekpunt: bewegingsonderwijs	21
Samenvatting vertrekpunten scholen en bewegingsonderwijs op een rij.....	25
5. Vernieuwingsopgave	26
6. Hoe geven we uitvoering aan de vernieuwingsprojecten?	30
7. Beleidsambities.....	36
8. Financiën	46
Bijlagen.....	63
Bijlage 1: Theoretische levensduur van vastgoed.	64
Bijlage 2: Het nieuwe normaal 0.2.....	65
Bijlage 3: Uitvoeringsagenda	70

Voorwoord

Harderwijk, februari 2023 – De gemeente Harderwijk is een belangrijke onderwijsgemeente op de Veluwe en daar zijn we trots op. Een gevarieerd aanbod in het basis-, speciaal en voortgezet onderwijs, maar ook het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) maakt ons een aantrekkelijke gemeente voor de regio. Het biedt ouders en jongeren veel mogelijkheden om voor een vorm van onderwijs te kiezen die bij hen past.

Toekomstgericht onderwijs willen we geven in gezonde gebouwen. We voorzien dat er flexibele voorzieningen nodig zijn die kunnen meegroeien met de ontwikkeling van onze gemeente, maar ook mee kunnen groeien met de inhoudelijke behoefte vanuit het onderwijs. Onderwijsvoorzieningen zien we als een belangrijke voorziening en als impuls voor leefbaarheid in de wijken.

Net zoals zoveel gemeenten in Nederland is het scholenlandschap in Harderwijk in meerdere of mindere mate verouderd. De schoolbesturen hebben de afgelopen jaren met veel aandacht voor de gebouwen het nodige onderhoud en aanpassingen aan hun schoolgebouwen uitgevoerd om de levensduur van de schoolgebouwen enigszins te verlengen. Van veel schoolgebouwen staat de houdbaarheidsdatum nu toch echt wel onder druk en daar willen we wat aan doen.

De gemeente Harderwijk en de schoolbesturen hebben hun handen ineengeslagen om een plan te ontwikkelen voor een toekomstgericht scholenlandschap in de gemeente Harderwijk. Dit Integraal Huisvestingplan Onderwijs is het product van deze intensieve samenwerking.

De gemeente Harderwijk en de schoolbesturen hebben in dit plan afspraken gemaakt over hoe het onderwijsvoorzieningslandschap de komende jaren een impuls krijgt. We hebben aangesloten bij wat organisatorisch en financieel haalbaar lijkt voor alle partijen. Ik ben blij dat het plan ook aandacht heeft voor schoolgebouwen die nog te goed zijn om te vernieuwen, maar zeker aandacht verdienen op het gebied van het binnenklimaat. We mogen er als gemeente trots op zijn dat we ook hierin investeren en het daadwerkelijk mogelijk maken.

Onze kinderen verdienen het om goed onderwijs in goede gebouwen te krijgen. Daar voorziet dit Integraal Huisvestingsplan in. Het spreekt voor zich dat dit niet in een jaar gerealiseerd kan worden. We beginnen daar waar de urgentie het grootst is, in de wetenschap dat alle scholen te zijner tijd aan de beurt zijn bij de uitvoering van dit mooie plan.

Zoals Winston Churchill als zei: "Wij vormen onze gebouwen, daarna vormen zij ons". En dat is anno 2023 nog steeds het geval.

*Marcel Companjen
Wethouder onderwijshuisvesting
Gemeente Harderwijk*

1. Inleiding in onderwijshuisvesting

Verantwoordelijkheden gemeente en schoolbesturen

De gemeente heeft vanuit het Rijk een zorgplicht voor het bekostigen van huisvesting voor scholen in (speciaal) basisonderwijs (in het vervolg: (S)BO) en het voortgezet (speciaal) onderwijs (in het vervolg: V(S)O). Huisvesting voor alle overige onderwijsvormen is een autonome verantwoordelijkheid dat buiten de gemeente Harderwijk ligt, zoals een MBO, HBO of universiteit.

De gemeente en schoolbesturen hebben van het Rijk verschillende taken gekregen bij de huisvesting van scholen.

Zorgplicht onderwijshuisvesting	
Gemeente	Schoolbestuur
Zorgplicht voor het beschikbaar stellen van bekostiging voor de realisatie van onderwijshuisvesting (stenen).	Zorgplicht om onderwijshuisvesting (stenen) in stand te houden.

Harderwijkse afspraak tussen gemeente en schoolbesturen

De gemeente Harderwijk heeft met de schoolbesturen in het V(S)O aanvullende afspraken gemaakt over hun huisvesting. De zorgplicht heeft de gemeente Harderwijk voor dit type onderwijs doorgedecentraliseerd. De gemeente schuift met deze methodiek de financiële middelen, die vanuit het gemeentefonds worden ontvangen, rechtstreeks door naar de betreffende schoolbesturen. De V(S)O-schoolbesturen zijn in deze constructie op hun beurt regievoerder geworden om te voorzien in hun eigen huisvesting. Het maken van een goede afweging tussen investeren in nieuwbouw, renovatie en/of onderhoud en het exploiteren in bestaande gebouwen is een autonome bevoegdheid van de betreffende schoolbesturen geworden.

De gemeente Harderwijk heeft nog steeds de zorgplicht voor het organiseren van huisvesting voor het (speciaal)basisonderwijs (hierna: (S)BO). De gemeente ontvangt hiervoor financiële compensatie van het Rijk via het gemeentefonds. Deze integrale zorgplicht voor alle scholen in het (S)BO bepaalt de scope van dit IHP. Wanneer in dit IHP gesproken wordt gesproken over huisvesting, worden schoolgebouwen bedoeld in het (speciaal) basisonderwijs.

Klankkleur

We schrijven dit IHP in de 'We'-vorm. We staat voor de gezamenlijke opgave die de gemeente Harderwijk en de schoolbesturen van VCO, SKO, Proo, Educare, Cordeo, Athena en El Amal hebben. Deze zeven schoolbesturen hebben één of meerdere basisscholen in de gemeente Harderwijk. We onderstrepen daarmee ook het gezamenlijk proces dat we hebben afgelegd om te komen tot dit IHP. Er zijn keuzes gemaakt waarbij het soms nodig was om over de eigen schaduw te stappen of om eigenbelang niet te laten prevaleren in uiteindelijke keuzes wat nu daadwerkelijk het beste voor de gemeente Harderwijk is.

Figuur 1: Logo's van schoolbesturen in het (S)BO in de gemeente Harderwijk.

Integraal Huisvestingsplan vanuit de Onderwijsvisie

De basis voor dit IHP is gelegd in de notitie "Onderwijsvisie, de basis voor het Integraal Huisvestingsplan" dat door de gemeenteraad van Harderwijk eind 2019 is vastgesteld. De onderwijsvisie voorziet in elf punten c.q. ambities/uitgangspunten. Twee punten daarvan gaan over het versterken van de positie van het VO en het middelbaar beroepsonderwijs. Vanwege de scope van dit IHP, dat zich richt op het

(S)BO, hebben deze punten geen verdere uitwerking in dit document. De overige negen punten uit de onderwijsvisie voor het (S)BO hebben een positie gekregen binnen dit IHP:

- IKC-vorming.
- School / IKC als wijkvoorziening.
- Thuisnabij passend onderwijs; inclusiviteit.
- Behoud sterk openbaar en bijzonder onderwijs.
- Profilering en verbreding primair onderwijsaanbod.
- Gezonde veilige scholen en cultuur.
- Duurzame scholen.
- Hoogwaardige kwaliteit schoolgebouwen.
- Flexibel beleid verhuur, medegebruik en leegstand.

Deze punten zijn als rode draad door dit IHP verweven. In verschillende hoofdstukken zijn de punten uitgewerkt tot concrete oplossingen voor Harderwijk.

Status van dit IHP in relatie tot de verordening

Schoolbesturen kunnen bij de gemeente Harderwijk jaarlijks voorzieningen aanvragen voor nieuwbouw, uitbreiding, ingebruikneming, verplaatsing, eerste inrichting en medegebruik. In de "Verordening voorziening huisvesting onderwijs gemeente Harderwijk 2012" (in het vervolg: de verordening) zijn formele regels opgenomen hoe schoolbesturen dit kunnen aanvragen en hoe de gemeente Harderwijk deze aanvragen beoordeelt.

Dit IHP zien we als een consensusmodel tussen de gemeente Harderwijk en schoolbesturen in het (S)BO en is een aanvulling op de verordening, op sommige elementen zelf plaatsvervangend. Er zijn afspraken gemaakt over kaders, processen, gebouwen en budgetten. Het IHP vervangt daarmee het onderdeel nieuwbouw uit de verordening en de daarbij behorende aanvraagprocedure op basis van het programma & overzicht. Dit IHP schept ook kaders voor het onderdeel renovatie, dat niet eerder een voorziening binnen de verordening is geweest. In alles waar dit IHP niet in voorziet, blijft de verordening leidend. In alles waar dit IHP wel in voorziet, is dit IHP leidend boven de verordening.

De vigerende verordening is uit 2012. In 2021 heeft de VNG haar Model Verordening voorziening huisvesting onderwijs aangepast op basis van een aantal wetswijzigingen. Na vaststelling van dit IHP wordt de verordening van de gemeente Harderwijk geactualiseerd.

We hebben gewerkt naar een beleidsrijk IHP. Dit houdt in dat dit IHP bredere afspraken probeert te maken dan alleen op het gebied van huisvesting (de stenen). We maken afspraken over medegebruik, duurzaamheid en samenwerking met andere op de jeugd gerichte organisaties. Het IHP wordt in het op overeenstemming gericht overleg (OOGO) besproken en van de schoolbesturen wordt gevraagd om een convenant te ondertekenen waarin zij verklaren akkoord te gaan met dit IHP.

De afspraken uit dit IHP worden vanuit de gemeente Harderwijk door een raadsbesluit vastgesteld. Het IHP is bindend in het behalen van de onderlinge afspraken tussen de gemeente en de schoolbesturen. De gemeente Harderwijk conformeert zich aan de inspanningsverplichting om deze afspraken daadwerkelijk te realiseren. De schoolbesturen conformeren zich op hun beurt ook aan hun inspanningsverplichtingen die voortvloeien uit dit IHP.

Wanneer een schoolbestuur het consensusmodel (samenwerking) ergens in de tijd wil verlaten, zien we de verordening als vangnet. Als een soort van minimum en eveneens een geobjectiveerde norm voor het aanvragen van voorzieningen.

Looptijd van dit IHP en de meerjarenbegroting

Dit IHP overbrugt in principe een periode van 13 jaar. Het laatste project uit dit IHP wordt in 2036 opgeleverd. De vernieuwingsprojecten zijn tot en met 2036 uitgewerkt en geprioriteerd.

Dit IHP is het koersdocument waarop we de komende jaren willen investeren in het vernieuwen van onderwijshuisvesting voor het (S)BO. We kijken naar schoolgebouwen en naar lokalen voor het bewegingsonderwijs (gymzalen, sportzalen en sporthallen). De financiële consequenties van dit IHP zijn uitgewerkt om in de meerjarenbegroting van zowel de gemeente Harderwijk als de schoolbesturen een plek te krijgen. Het is essentieel dat inhoud en financiën op elkaar zijn afgestemd:

- Dit IHP is beoogd realistisch en uitvoerbaar te zijn. We willen graag zo snel mogelijk aan de slag met de vernieuwingsopgave en het verbeteren van het binnenklimaat.
- Een meerjarenperspectief stelt gemeente en schoolbesturen in staat tijdig en voor een langere termijn middelen te reserveren voor onderwijshuisvesting.
- Schoolbesturen kunnen op basis van dit perspectief keuzes maken binnen hun exploitatie en het doorvoeren van onderwijskundige vernieuwingen in bestaande schoolgebouwen.

We beogen een realistisch IHP met voldoende financiële dekking zodat de projecten ook daadwerkelijk uitgevoerd kunnen worden. De financiële consequenties van dit IHP worden in de gemeentelijke begroting verwerkt na instemming door de gemeenteraad. In het hoofdstuk financiën is de financiële vertaling verder uitgewerkt.

Anticiperen op ontwikkelingen

Met dit IHP is een plan gemaakt voor de komende 13 jaar. De duur is afgestemd op de behoefte van een langjarig perspectief, dat toch voldoende flexibiliteit heeft. De vernieuwingsopgave in het scholenlandschap houdt niet op na deze periode. Ook hierna zijn er in de gemeente Harderwijk nog schoolgebouwen aanwezig die veertig jaar of ouder zijn.

De wereld verandert snel en dat kan betekenen dat het IHP hierop moet anticiperen. Het is daarom belangrijk dat de gemeente Harderwijk en de schoolbesturen structureel met elkaar in gesprek blijven over huisvesting en de voortgang van het IHP. Het bestuurlijk overleg primair onderwijs Harderwijk (BOPOH) is hiervoor als gremium aangewezen. Het BOPOH wordt tenminste vier keer per jaar georganiseerd, waarvan tenminste twee keer per jaar aansluiting wordt geagendeerd over de voortgang van dit IHP. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gemeente Harderwijk en de schoolbesturen dat er op toe wordt gezien dat er in het BOPOH daadwerkelijk aansluiting op de uitvoering van dit IHP is.

In 2027 willen we het IHP actualiseren. Dit proces is naar verwachting in 2028 afgerond. Actualisatie maakt het mogelijk – indien gewenst – bij te sturen op maatschappelijke, technische en/of financiële ontwikkelingen. Ook is dat het moment dat er een vervolg wordt gegeven aan de volgende ronde van de vernieuwingsopgave na 2036. Afspraken over het actualiseren van het IHP verloopt via de agendering in het BOPOH.

2. De kern van onderwijshuisvesting in Harderwijk

Toekomstgericht en toekomstbestendig onderwijs

Harderwijk en Hierden kenmerken zich door de diversiteit van haar inwoners. Dit biedt mogelijkheden voor het ontwikkelen en verbinden van veel talenten, dat we als een kans zien waarmee de stad zich maatschappelijk en intellectueel kan ontwikkelen. De schoolbesturen en de gemeente Harderwijk willen dit een impuls geven door samen aan toekomstgericht en toekomstbestendig onderwijs te werken. We willen zoveel mogelijk aansluiten bij de ontwikkelingsfase en ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen en zien dit als onze maatschappelijke en onderwijskundige opgave om ons maximaal in te zetten voor de talentontwikkeling van ieder kind in Harderwijk. Via dit IHP proberen we vanuit onderwijshuisvesting hieraan een impuls te geven.

Uitgebalanceerd scholenlandschap

De gemeente Harderwijk en de schoolbesturen stellen keuzevrijheid van onderwijs centraal. We vinden het belangrijk dat iedere ouder (of kind) kan kiezen voor het onderwijs dat het beste past. Het maakt niet uit of het een keuze is op basis van denominatie of onderwijskundig concept. We willen inzetten op een evenwichtige spreiding van onderwijsvoorzieningen in Harderwijk en Hierden op basis van vraag/behoefte uit de samenleving. Wanneer er vraag/behoefte is, willen we dat ouders en kinderen zo min mogelijk hoeven te reizen naar de school van hun voorkeur.

De gemeente en schoolbesturen zetten zich verder in om een scholenlandschap te realiseren dat:

- Bijdraagt aan de leefbaarheid van wijken.
- Goede onderwijskwaliteit op scholen mogelijk maakt.
- Voldoende van omvang is en bij voorkeur meerdere scholen onder één dak huisvest.
- Betaalbare exploitatie van schoolgebouwen nastreeft. We realiseren ons hierbij dat er een verschil blijft tussen betere en minder goed te exploiteren onderwijsvoorzieningen.

Thuisnabijheid passend onderwijs

We streven ernaar om zo goed mogelijk passend en thuisnabij onderwijs voor alle kinderen aan te bieden. We streven naar inclusiviteit door, waar het kan, diverse functies op het gebied van opvang, onderwijs, welzijn en jeugdzorg en in bredere zin het sociale domein samen te brengen', zo is opgesteld in de onderwijsvisie.

Voor de kinderen die extra ondersteuning en zorg nodig hebben, is een goede afweging in hoeverre er thuisnabij voldoende ondersteuning kan worden geboden via maatwerk. Maximale talentontwikkeling van ieder kind heeft prioriteit boven het maximaal thuisnabij onderwijs verzorgen. Dit kan ook om regionale afstemming vragen.

De ontwikkeling naar meer thuisnabij passend onderwijs vraagt om doorontwikkeling van de huidige voorzieningenstructuur in het speciaal onderwijs in de gemeente Harderwijk. Recente ontwikkelingen laten zien dat speciaal onderwijs nodig is om hieraan invulling te kunnen blijven geven. Sterker nog, de leerlingenaantallen in het SBO groeien zelfs, wat volgens ons een sterke positie van dit type van onderwijs in Harderwijk onderbouwd.

Binnen de scope van dit IHP hebben we te maken met één voorziening in het SBO, namelijk De Springplank. Passend onderwijs stelt aanvullende eisen aan de huisvesting in vergelijking tot regulier basisonderwijs. Denk bijvoorbeeld aan de aanwezigheid van aanvullende ruimten voor behandelaars, ondersteuners en individuele begeleiding. Binnen het project van De Springplank hebben we aandacht voor de voorzieningenstructuur van dit type onderwijs en de samenwerking met andere (zorg)partners op het gebied van huisvesting.

Aantrekkelijke leer- en werkomgevingen

Primair zijn schoolgebouwen voorzieningen waarin kinderen centraal staan. We streven met dit IHP zo goed mogelijk te kunnen sturen dat (toekomstige) onderwijsvoorzieningen zo goed mogelijk aansluiten bij de onderwijskundige visie van de school.

Tegelijk herkennen we ook dat het voor scholen een groeiende uitdaging wordt om voldoende en

kwatitatief goed personeel te vinden en te houden. Door bij de ontwikkeling van (toekomstige) onderwijsvoorzieningen in Harderwijk en Hierden ook oog te hebben voor een aantrekkelijk werkklimaat, kan dit mogelijk een impuls zijn op dit vlak. Samenvattend wensen we als gemeente Harderwijk en schoolbesturen te sturen op onderwijsvoorzieningen die voor leerlingen en personeel een aantrekkelijke leer- en werkklimaten zijn: functioneel, veilig, gezond, comfortabel en passend bij de doelgroep waarvoor het bestemd is.

Gezonde schoolgebouwen

De gemeente Harderwijk en de schoolbesturen hebben de ambitie om gezonde onderwijsvoorzieningen waarmaken. Het binnenklimaat in onderwijsvoorzieningen is de afgelopen periode, mede door COVID-19, steeds belangrijker geworden. Lessen in wintermaanden waarbij de leerlingen met jassen aan in de klas zitten om onderwijs te krijgen, waren noodzakelijk omdat het binnenklimaat in veel onderwijsvoorzieningen niet voldoet aan de huidige maatstaven. In de gemeente Harderwijk willen we zo snel mogelijk van deze situatie af.

Om wat aan de situatie te veranderen is in 2020 door het ministerie van OCW de regeling voor het verbeteren van ventilatie in schoolgebouwen gepubliceerd. De Specifiek Uitkering Ventilatie in Scholen (SUVIS) beoogt vanuit het ministerie een financiële impuls te zijn voor gemeente en schoolbesturen om het binnenklimaat in schoolgebouwen aan te pakken.

De regeling voorziet dat het ministerie maximaal 30% van de kosten vergoed. Gemeente en schoolbesturen staan aan de lat voor de overige 70%. De regeling heeft landelijk, en ook in de gemeente Harderwijk, nog niet de gewenste versnelling gehad. Afgestemd op de Harderwijkse situatie herken we twee redenen waarom de versnelling niet gelukt is:

- De gemeente heeft niet eerder mogelijkheden gezien om de schoolbesturen financieel te ondersteunen in de SUVIS regeling. Schoolbesturen waren zelf verantwoordelijk voor het investeren van de overige 70% van de kosten. Niet ieder schoolbestuur heeft evenveel financiële mogelijkheden.
- SUVIS is in verschillende tranches uitgerold. Schoolbesturen moesten, bij wijze van spreken, de investering op de plank hebben liggen om in aanmerking te komen. Schoolbesturen die het geld nog moesten organiseren waren (soms) te laat.

** Alle scholen die vallen binnen de scope van dit IHP hebben geen gebruik gemaakt van de SUVIS-regeling.*

De gemeente Harderwijk vindt het belangrijk dat leerlingen in gezonde schoolgebouwen les kunnen krijgen. De gemeente wenst graag haar verantwoordelijkheid te nemen om te investeren in het op orde brengen van het binnenklimaat in schoolgebouwen zodat we als gemeente kunnen zeggen: in alle schoolgebouwen in Harderwijk en Hierden kunnen leerlingen in het (speciaal) basisonderwijs in een gezonde omgeving onderwijs volgen. Dit IHP voorziet in een regeling van de gemeente Harderwijk die daar invulling aan geeft.

Onderwijs en kinderopvang

Een intensieve samenwerking tussen schoolbesturen en kinderopvangorganisaties zien we als een voorwaarde om de onderwijsvoorzieningen in de toekomst op verantwoorde wijze te kunnen blijven exploiteren. Aan het begrip 'samenwerking' kan op verschillende manieren invulling worden gegeven, zoals op het gebied van organisatie, aansturing, leerlijnen, faciliteiten en/of huisvesting. In de gemeente Harderwijk zijn de verschillende samenwerkingsvormen in onderwijsvoorzieningen teruggebracht tot drie definities.

• School	Enkel onderwijs in het gebouw.
• Kindcentrum (KC)	Naast onderwijs ook opvang in het gebouw.
• Integraal kindcentrum (IKC)	Onderwijs en opvang werken samen aan een doorlopende ontwikkellijn, daarnaast zijn er andere voorzieningen aanwezig die voor de wijk van essentiële betekenis kunnen zijn, gericht op kind en gezin. Denk aan welzijns- of zorgactiviteiten.

Op dit moment lopen verkenningen vanuit het Rijk om kinderopvang een basisvoorziening te laten zijn vanaf 2025. Dat betekent dat kinderopvang voor het grootste deel gefinancierd zal worden vanuit de overheid. Op dit moment is dit nog geen vastgesteld beleid en is het niet duidelijk waar de taken en verantwoordelijkheden van de gemeente komen te liggen. Wanneer er duidelijkheid is op dit dossier en het van invloed is op de afspraken in dit IHP, dan maken de gemeente Harderwijk en de schoolbesturen nieuwe afspraken hierover.

Kindcentrum

In alle wijken en voor alle scholen met een vernieuwingsopgave uit dit IHP, zijn kindcentra (in het vervolg: KC) de Harderwijkse uitwerking. We vinden het net zo belangrijk dat er onderwijs in een schoolgebouw is, als dat er kinderopvang¹ aanwezig is.

Binnen de mogelijkheden van dit IHP hebben de gemeente Harderwijk en de schoolbesturen afspraken gemaakt om op het gebied van huisvesting een impuls aan de samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang te geven. Bij projecten, renovatie of vervangende nieuwbouw, is het mogelijk, om bij behoefte (aan te geven door het schoolbestuur) een groter gebouw te realiseren met ruimte voor kinderopvang. Als uitgangspunt gaan we ervan uit dat de behoefte ca. 10% (uitgedrukt in m² bruto vloeroppervlak (bvo) van de gebouwoppervlakte is. Definitieve uitwerking over hoeveel m² dit daadwerkelijk is en met welke partijen, vindt plaats in de projectvoorbereidingsfase (in latere hoofdstukken worden de fases uitgewerkt).

Het uitgangspunt is dat het bouwen van een groter gebouw dat voor het geven van onderwijs noodzakelijk is, voor de gemeente kostenneutraal is. De integrale kostprijs voor de onderliggende kapitaal- en eigenaarlasten (zoals verzekering, belastingen etc.) worden door de kinderopvangorganisatie vergoed aan de juridisch eigenaar van het gebouw (de juridisch eigenaar kan de gemeente Harderwijk zijn, maar het kan ook een schoolbestuur zijn). De gemeente Harderwijk brengt vervolgens deze kosten in rekening bij de juridisch eigenaar van het gebouw.

Integraal kindcentrum

Een integraal kindercentrum (in het vervolg: IKC) is een verbreding van het 'gewone' kindcentrum. Niet voor iedere wijk wordt het nodig geacht om een IKC te realiseren. Op grond van verschillende uitgevoerde sessies in het BOPOH worden IKC's in de gemeente Harderwijk noodzakelijk geacht voor de volgende wijken:

- **De wijk Zeebuurt** DOK19
- **De wijk Wittehaven (= deel van de wijk Tweelingstad).** De Brug

Voor het realiseren van IKC's gaan we niet uit van blauwdrukken. Maatwerk dat afgestemd is op de specifieke behoefte uit de wijk zijn hiervoor de leidraad en krijgen in de projectfase vorm. Maatwerk is ook gewenst bij het bepalen van de maximale gebouwoppervlakte. Dit is sterk afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt ten aanzien van welke functies er gehuisvest moeten worden.

Zorgvuldige besteding van de maatschappelijk euro

Het vernieuwen van het scholenlandschap in de gemeente Harderwijk vraagt om een forse investering. De middelen zijn schaars en de stichtingskosten zijn de afgelopen jaren sterk gestegen. We moeten zorgvuldig met de beschikbare middelen omgaan.

We realiseren ons tegelijk dat we de onderwijsvoorzieningen gaan vernieuwen voor toekomstige generaties. De gemeente Harderwijk en schoolbesturen streven er daarom ook naar om te investeren in toekomstbestendige en flexibel te gebruiken locaties.

¹ We verstaan in dit IHP onder kinderopvang de volgende vormen: kinderdagverblijf (0-4 jaar), peuteropvang (2-4 jaar) en buitenschoolse opvang (4-12 jaar).

3. Het vertrekpunt: scholen

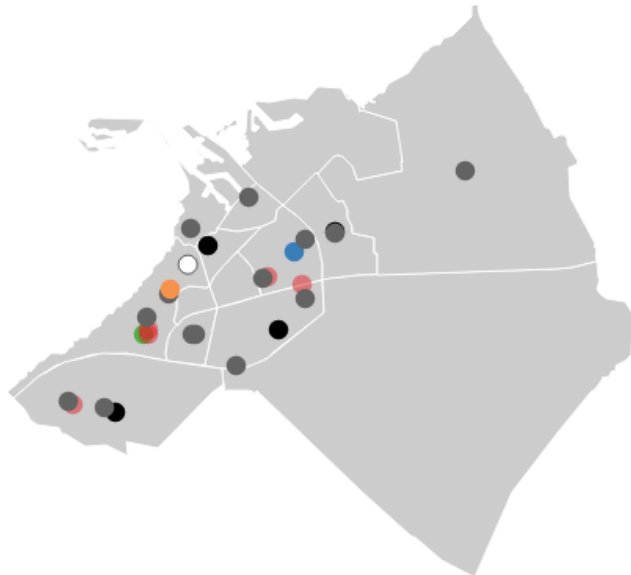
Leerlingenaantal, de scholen en hun besturen

In Harderwijk en Hierden stonden op 1 oktober 2022² circa 4.800 leerlingen ingeschreven voor het (speciaal) basisonderwijs. Het gaat om 22 scholen, die gehuisvest zijn in 27 gebouwen en worden aangestuurd door zeven verschillende schoolbesturen.

	Aantal scholen	Locaties	Aantal leerlingen
VCO	11,0	14,0	2.778,0
Cordeo	1,0	1,0	171,0
Proo	4,0	4,0	422,0
El Amal	1,0	1,0	88,0
SKO	3,0	5,0	972,0
Athena	1,0	1,0	174,0
Educare	1,0	1,0	207,0
-	-	-	-
Totaal	22,0	27,0	4.812,0

Figuur 1: Aantal leerlingen verdeeld naar schoolbestuur, op basis van de 1 oktobertelling 2022.

● El Amal ● VCO ● Athena ● Cordeo ● SKO ● Proo ● Educare

Figuur 2: Onderwijslandschap in Harderwijk en Hierden, augustus 2022.

Ontwikkeling van leerlingenaantallen

Sinds het schooljaar 2010-2011 is het leerlingenaantal in de gemeente Harderwijk voor het (S)BO met bijna 13% gestegen als gevolg van een groeiend inwonersaantal. De groei van het aantal leerlingen heeft zich hiermee iets sterker ontwikkeld in verhouding tot de groei van het aantal inwoners. Relatief veel jonge kinderen tussen 4-12 jaar zijn in de gemeente Harderwijk geboren of komen te wonen. Een groot deel van de toename is te verklaren door de ontwikkeling van de woonwijken Drielanden en Waterfront.

² De 1-oktobertelling 2021 wordt gebruikt als maatstaf om te bepalen hoeveel leerlingen een school in het basisonderwijs heeft. Het aantal leerlingen is bepalend voor de hoogte van het bedrag dat scholen vanuit het Rijk krijgen.

Jaar	Inwonersaantal *	Aantal leerlingen in het (S)BO **
2010	44.010	4.274
2022	48.726	4.812
Ontwikkeling	11%	13%

Figuur 3: Ontwikkeling van het aantal (S)BO-leerlingen in de gemeente Harderwijk, afgezet tegen de groei van het inwonersaantal.

* Bron: allecijfers.nl/gemeente/harderwijk. Geraadpleegd op 2 augustus 2022

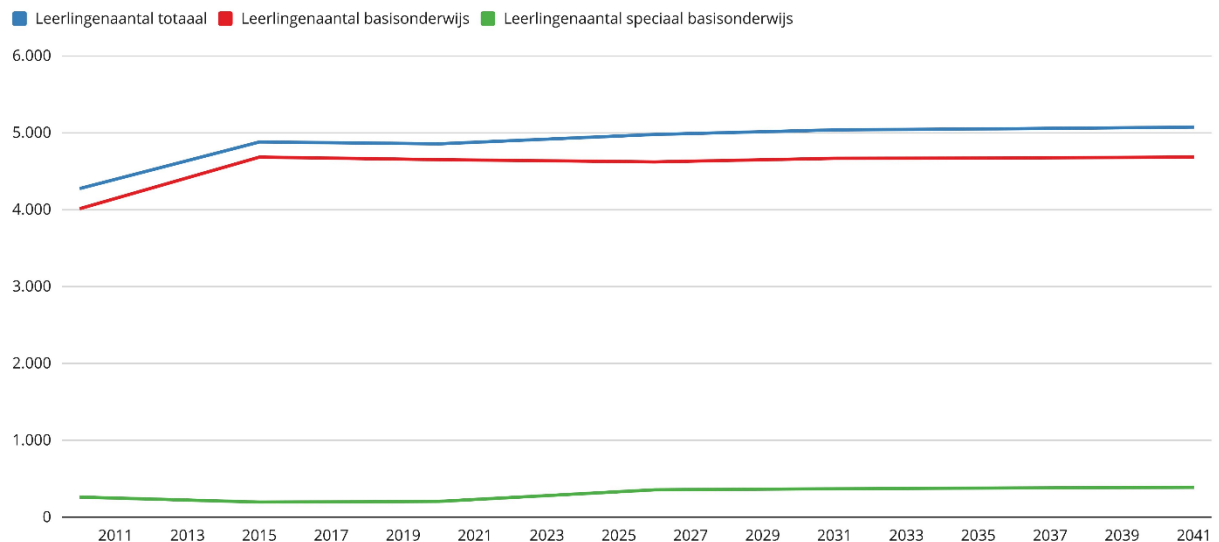
** Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/primair-onderwijs/aantal-leerlingen/leerlingen-gemeente-postcode-leeftijd.jsp. Geraadpleegd op 2 augustus 2022

Volgens de leerlingenprognose stabiliseert de leerlingenontwikkeling tot 2041 zich. Dit lijkt in eerste instantie tegenstrijdig omdat er nog steeds woningbouwontwikkeling is, met name in Waterfront en Drielanden. Aan de andere kant hebben we te maken met de (landelijke) tendensen van vergrijzing (daling van het aandeel kinderen per huishouding) en eenouder gezinnen (meer woningen zijn nodig om hetzelfde aantal mensen te kunnen huisvesten).

Wanneer we het totaal ontrafelen zie we bij de leerlingen in het regulier basisonderwijs zelfs een lichte daling. Daar staat tegenover en sterkere groei voor leerlingen in het speciaal basisonderwijs. Gezamenlijk maakt dat we er vanuit gaan dat we te maken hebben met een vervangingsopgave in het scholenlandschap i.p.v. een groei- of krimpscenario.

Of de leerlingenprognoses uitkomen is in belangrijke mate afhankelijk van de woningbouwplannen. Nieuwe besluiten tot aanpassing van de woningbouwontwikkeling, kan direct van invloed zijn op de prognoses.

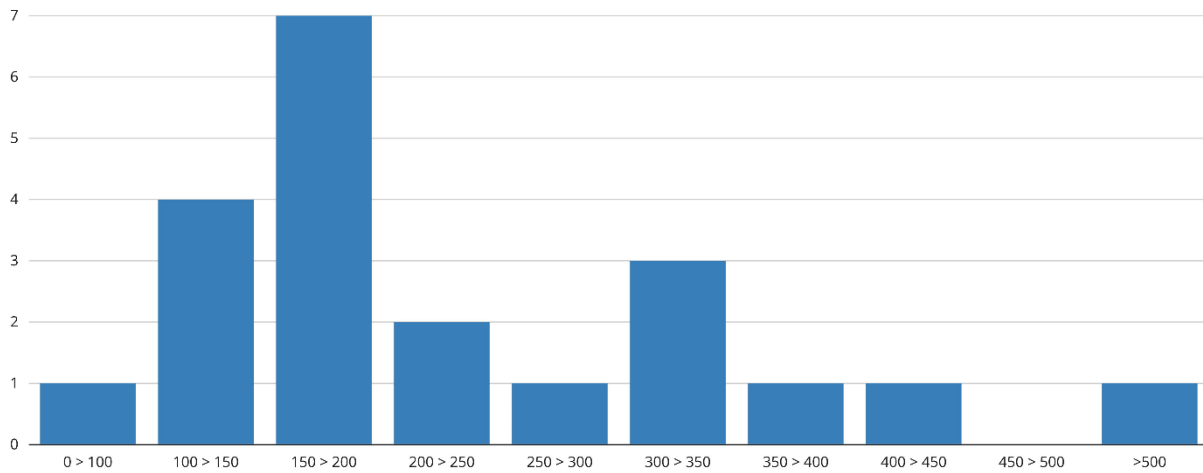
Voor dit IHP gaan we uit van de volgende ontwikkeling.

Figuur 4: Leerlingenprognose gemeente Harderwijk op basis van cijfers PRONEXUS BV, september 2021.

Schoolgrootte

In Nederland is een gemiddelde school 220 leerlingen groot. In de gemeente Harderwijk zijn zes scholen groter dan dit landelijk gemiddelde. In de gemeente Harderwijk is één relatief kleine school met minder dan 100 leerlingen. Deze school, Al Islaah, is een school in ontwikkeling waarvan we het potentieel zien dat de school zich ontwikkelt tot een school met meer leerlingen dan het huidig aantal leerlingen.

Figuur 5: Aantal scholen naar schoolgrootte, peildatum 1 oktober 2022.

Opheffingsnorm

De opheffingsnorm voor basisscholen in de gemeente Harderwijk is 152 leerlingen. Daalt het aantal leerlingen van een zelfstandige school onder de opheffingsnorm, en is dit voor drie achtereenvolgende jaren het geval, dan stopt in principe de bekostiging van de betreffende school (Art. 153 lid 1 Wet op het primair onderwijs (in het vervolg: WPO)).

Op basis van de informatie uit Figuur 5 kan worden geconcludeerd dat vijf scholen onder de opheffingsnorm zitten en de bekostiging in gevaar komt. Voor drie scholen is dit niet het geval. Er zijn namelijk een aantal uitzonderingsregels waarvan gebruik gemaakt kan worden. Het administratief samenvoegen van scholen is daar een voorbeeld van. Omdat het voortbestaan van deze scholen geen aanleiding van zorg is, is er voor gekozen om deze scholen niet bij naam te noemen.

Twee scholen vragen wel om specifieke aandacht. Het gaat hierbij om basisschool De Vlieger en OBS De Bogen.

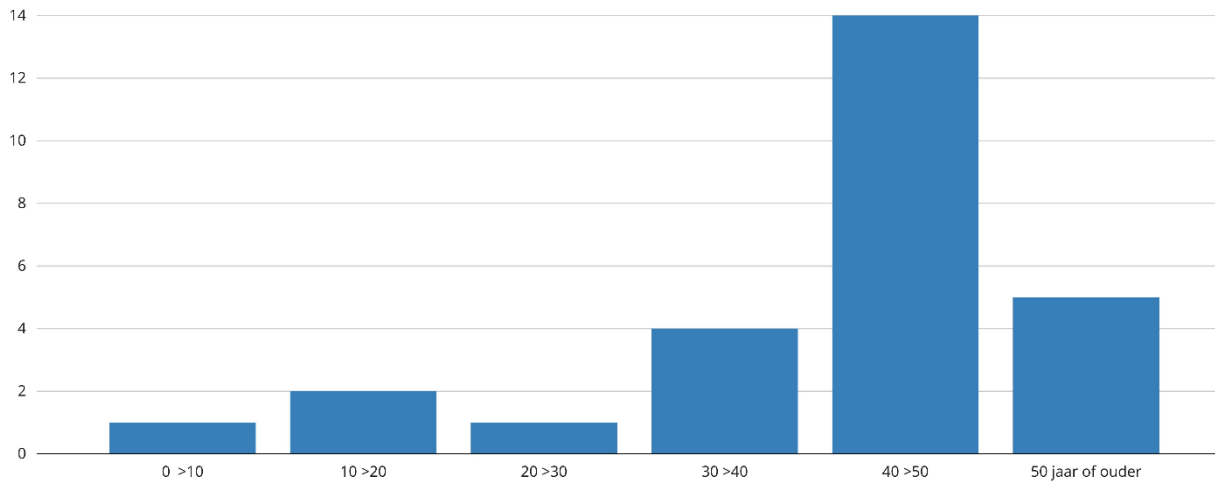
De Vlieger is voorzien voornamelijk in het verzorgen van basisonderwijs voor nieuwkomers. Het gaat hierbij om een voorziening dat een sterke relatie heeft met de aanwezigheid van het AZC in Harderwijk. Vandaag de dag voorziet De Vlieger ook een belangrijke rol in het aanbieden van basisonderwijs aan (Oekraïense) vluchtelingen.

Het is nog niet duidelijk wat het op termijn sluiten van AZC gaat betekenen voor het voortbestaan van deze school. De gemeente Harderwijk en het schoolbestuur Proo verwachten pas vanaf het jaar 2025 inzichten kunnen ontstaan over de toekomst van deze school.

OBS De Bogen heeft de afgelopen jaren te maken gehad met een sterke leerlingendaling. De gemeente Harderwijk, het schoolbestuur Proo en de andere schoolbesturen hebben geconcludeerd dat de teruglopende aantallen een samenstel is van verschillende oorzaken die van invloed zijn. In de onderwijsvisie hebben we vastgesteld dat de gemeente Harderwijk en de schoolbesturen openbaar onderwijs belangrijk vinden. Er is daarom samen gezocht naar een integrale oplossing voor het behouden van openbaar onderwijs in Drielanden. In het hoofdstuk over de vernieuwingsopgave is uitgewerkt op welke manier huisvesting, georganiseerd vanuit dit IHP, een impuls kan geven.

Leeftijd van de schoolgebouwen

In 2014 is KBS Wolderweide gebouwd. Afgezien van investeringen in het V(S)O, is dit de laatste nieuwbouw van het (S)BO in de gemeente Harderwijk geweest.

Figuur 6: Aantal scholen naar leeftijd schoolgebouwen, peildatum 2022.

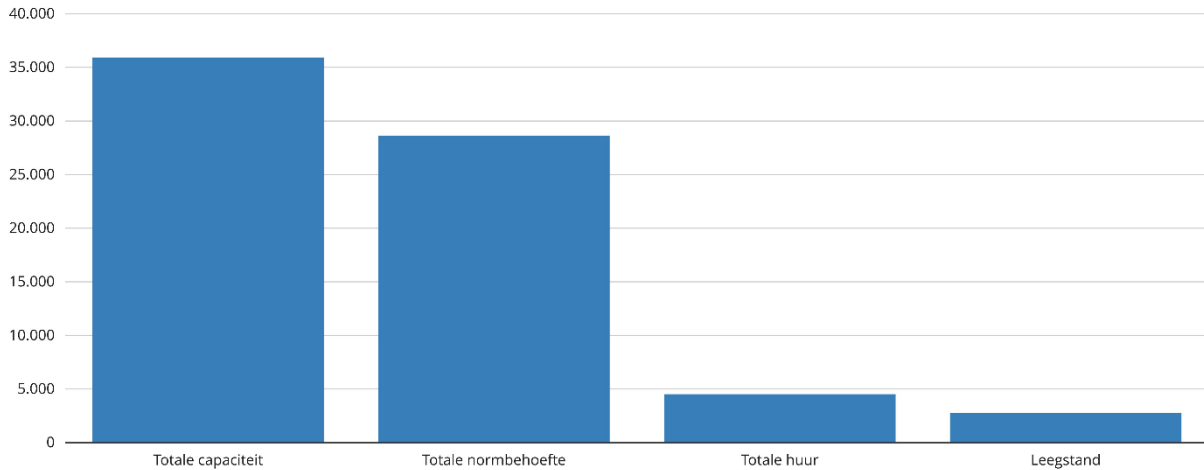
Zeventien van de in totaal zevenentwintig schoolgebouwen zijn de grens van veertig jaar of ouder gepasseerd. Twee schoolgebouwen van deze zeventien schoolgebouwen hebben een oorspronkelijk bouwjaar van meer dan veertig jaar geleden, maar zijn in de achterliggende periode uitgebreid met een recenter bouwdeel.

Harderwijk heeft veel schoolgebouwen uit de jaren '60 en '70. De manier van lesgeven was toen anders dan vandaag. Oudere schoolgebouwen ondersteunen tegenwoordig onvoldoende het moderne onderwijs van vandaag de dag. Ook weten we dat oudere schoolgebouwen vaak een slechter binnenklimaat hebben, terwijl leerlingen en personeel dagelijks veel uren in deze gebouwen doorbrengen. Ook het aspect duurzaamheid wordt steeds belangrijker. Duurzame, energieneutrale en gezonde gebouwen dragen bij aan het klimaatakkoord, de ambities (gemeentelijke) op dit vlak en de belevingswereld van de huidige generatie kinderen, maar dragen vaak ook bij aan een gezonde financiële exploitatie voor het schoolbestuur. Het zijn allemaal argumenten voor de in dit IHP omschreven uitvoeringsagenda.

Ruimtesaldo

Op basis van de verordening is beschreven hoe de capaciteit van schoolgebouwen wordt berekend. Dit wordt de normbehoefte genoemd.

In de gemeente Harderwijk is er sprake van iets meer dan 2.500 m² normatieve leegstand in het scholenlandschap. Dit is de volgende rekensom. De totale capaciteit minus de normbehoefte (op basis van leerlingenaantallen) plus het gebruik van ruimten in schoolgebouwen die met instemming van de gemeente worden verhuurd aan partijen zoals kinderopvang. De ruimten die niet met instemming van de gemeente Harderwijk zijn toegewezen, noemen we leegstand.

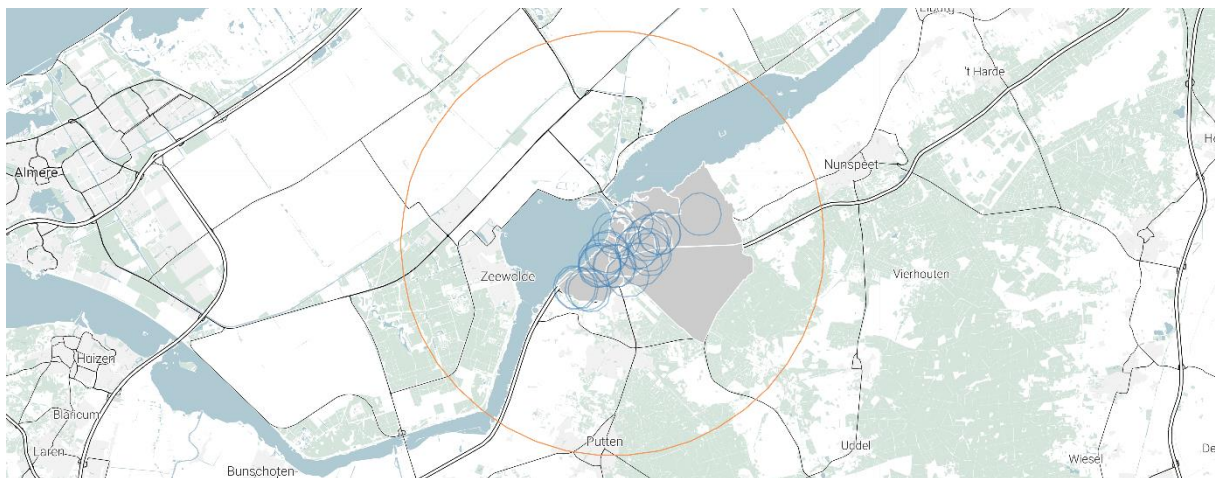
Figuur 7: Weergave capaciteit, normbehoefte, verhuur en leegstand. (bron: gemeentelijke registratie lokalenverdeling 2022-2023)

Leegstand – of overcapaciteit – hoeft om bepaalde redenen geen feitelijke leegstand te zijn of zelfs ongewenst te zijn. Redenen kunnen zijn:

- De normbehoefte is sober bepaald. Modern onderwijs vraagt vaak om meer beschikbare ruimten, zoals voor kleine groepen, techniek of individuele begeleiding. Dit is de reden dat een school zelf vaak geen leegstand ervaart, omdat zij deze ruimten inzet voor onderwijsdoeleinden.
- Er kan sprake zijn van een inefficiënt ontworpen gebouw. Er zijn gebouwen met veel gangruimte. Dit beperkt de voor het onderwijs bruikbare oppervlakte (bruto – netto verhouding van een gebouw).
- Op steeds meer scholen is sprake van medegebruik door onderwijs aanvullende functies, zoals kinderopvang, logopedie, etc. Het medegebruik dat bij de gemeente bekend is bedraagt ca. 4.500 m². Iets meer dan 2.500 m² is geregistreerd als normatieve leegstand, terwijl het feitelijk gebruik anders kan zijn. Het juist registreren van het gebruik in de schoolgebouwen vraagt om een nadere afstemming tussen gemeente en schoolbesturen.

Dekkend scholenlandschap

We vinden het belangrijk dat onze scholen middenin de samenleving staan. Binnen een afzienbare afstand van ieder kind vinden we het belangrijk dat er tenminste één school aanwezig is.

Figuur 8: Afstanden tot inwoners.

Voor iedere basisschool in de gemeente Harderwijk is een afstandscirkel getrokken van 1 kilometer hemelsbreed. Op grond van de blauwe afstandscirkels in Figuur 8 kan worden afgeleid dat, over het algemeen, de basisscholen goed verspreid zijn. Inwoners van Hierden, het buitengebied en natuurlijk het industrieterrein hebben soms te maken met een langere reisafstand. Dit is verklaarbaar: a. op het industrieterrein wonen (bijna) geen mensen en b. in landelijke gebieden zijn afstanden naar voorzieningen doorgaans groter. Omdat de afstanden nog relatief klein zijn wordt dit niet als een probleem gezien.

We zien ook dat veel cirkels elkaar overlappen. Veel inwoners hebben op korte afstand tot hun woning vaak een keuze tussen meerdere scholen. In de praktijk is de keuze waarschijnlijk nog groter door de aanwezigheid van scholen in de buurgemeenten.

De oranje afstandscirkel in Figuur 8 is die van De Springplank. Vanuit het specialistisch onderwijs is het verzorgingsgebied van dit type onderwijs groter. De afstandscirkel is in dit model bepaald op 10 km. Het kan zijn dat de reisbereidheid nog groter is.

Woningbouwontwikkelingen

De druk op woningmarkt is hoog. Ook binnen de gemeente Harderwijk zijn initiatieven om de woningbouwontwikkeling een impuls te geven. De ontwikkelingen op dit vlak hebben vaak directe gevolgen op de leerlingaantallen van scholen.

4. Het vertrekpunt: bewegingsonderwijs

Bewegingsonderwijs en haar voorzieningen

Lokalen voor bewegingsonderwijs worden door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangemerkt als een onderwijsvoorziening. Bekostiging voor de realisatie en instandhouding van deze voorzieningen verloopt via de onderwijsmiddelen.

In de meeste gemeenten, en ook zo in de gemeente Harderwijk, zijn gymzalen, sportzalen en sporthallen voornamelijk bedoeld om te dienen als lokalen voor het bewegingsonderwijs (afgezien van de voorzieningen die in eigendom zijn bij marktpartijen).

Veel lokalen worden na schooltijd ook gebruikt voor andere sporten en door verenigingen.

Voorzieningen, zoals De Sypel, sporthal De Bogen en sportzaal Stadsweiden zijn breder van opzet.

Hierdoor kunnen er meer sporten plaatsvinden dan alleen als een lokaal voor het bewegingsonderwijs.

Verantwoordelijkheid gemeente

De gemeente Harderwijk heeft een zorgplicht voor de bekostiging van voldoende geschikte lokalen voor het bewegingsonderwijs. Er zijn grofweg drie mogelijkheden voor de gemeente om aan deze verplichting te voldoen:

- De gemeente is eigenaar. Bekostigt, richt in, beheert en exploiteert. Verhuur voor het avondgebruik loopt via de gemeente Harderwijk, team Sport (accommodaties).
- Het schoolbestuur is juridisch eigenaar van een gymzaal. De gemeente bekostigt de voorziening en eerste inrichting. Draagt het juridisch eigendom over aan een schoolbestuur. Het schoolbestuur beheert en exploiteert de voorzieningen. In de gemeente Harderwijk is dit alleen van toepassing voor De Springplank.
- De gemeente huurt lokalen bij marktpartijen. In de gemeente Harderwijk is dit Sportzaal Hierden De Rummels.

Figuur 9: Overzicht van voorzieningen binnensport voor bewegingsonderwijs.

Spreading

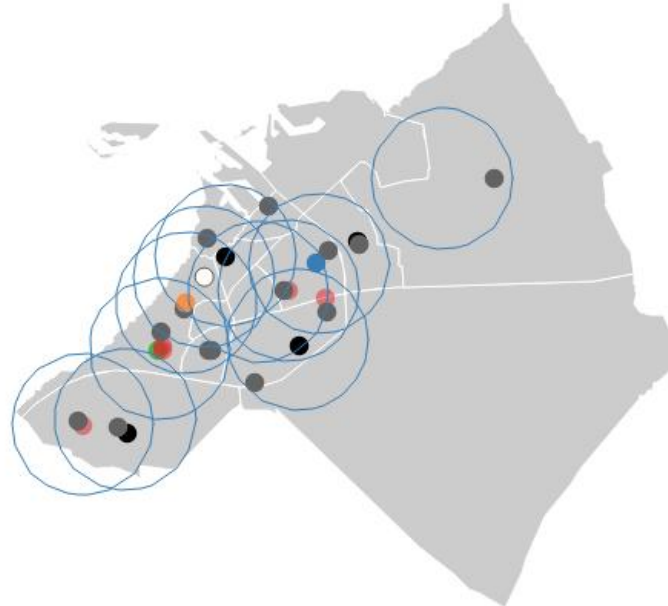
Het is wenselijk dat de gymaccommodatie (gymzaal / sportzaal / sporthal) zo dicht mogelijk bij de scholen aanwezig is, om in ieder geval de volgende twee redenen:

- Het is veiliger (minder deelname met grote groepen aan het verkeer).
- Er gaat zo min mogelijk onderwijstijd verloren doordat de reisafstand klein is.

Volgens de afspraken uit de verordening is de maximale afstand van een school tot een lokaal voor bewegingsonderwijs maximaal 1 kilometer. Wanneer het niet lukt om binnen deze afstand een lokaal

voor het bewegingsonderwijs te realiseren, heeft deze school recht op busvervoer. De bekostiging verloopt via de gemeente. In aanvulling op de inhoudelijke argumenten, kan het voor de gemeente ook financieel aantrekkelijk zijn om een gymaccommodatie binnen één kilometer van de school te hebben.

● El Amal ● VCO ● Athena ● Cordeo ● SKO ● Proo ● Educare

Figuur 10: Afstandsanalyse bewegingsonderwijs tot scholen. Een cirkel is 1 km in radius van een school.

Binnen 1 kilometer van een school in Harderwijk/Hierden bevinden zich één of meerdere lokalen voor het bewegingsonderwijs. Geen enkele school heeft op basis van de afstandsbevestigingen uit de verordening dan ook formeel recht op busvervoer.

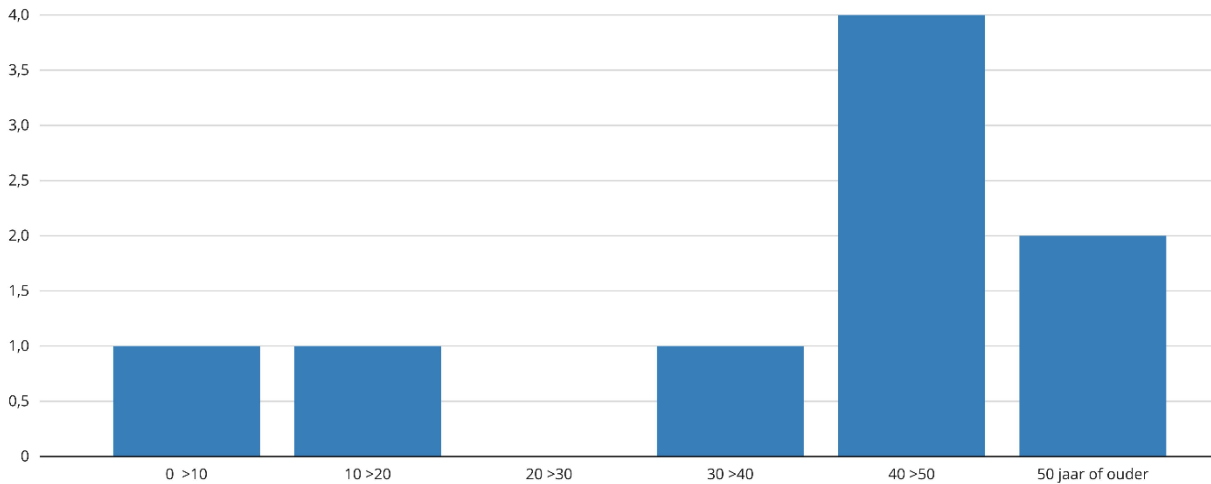
In de praktijk zijn er toch uitdagingen de gymbehoefte van de verschillende scholen evenredig te verdelen over de capaciteit van het bewegingsonderwijs binnen de één kilometer.

Stadsweiden is hierin een wijk met uitdagingen. In deze wijk staan relatief veel scholen, wat ervoor zorgt dat de druk op de lokalen voor het bewegingsonderwijs groter is dan in andere wijken. Ook andere elementen, zoals het oversteken van drukke autowegen of spoorlijnen kunnen van invloed zijn op het gebruik van gymzalen voor het bewegingsonderwijs.

We zien het als een aanbeveling dat lokalen voor bewegingsonderwijs waarvan het speciaal onderwijs gebruik maakt, zoveel mogelijk direct verbonden is aan/met het schoolgebouw (SBO De Springplank). Deze school heeft in de huidige situatie een eigen gymzaal. In de toekomstige situatie vinden wij dit ook wenselijk.

Leeftijd en kwaliteit van de voorzieningen

De Sypel 3 wordt op dit moment gebouwd als uitbreiding op De Sypel 1 en De Sypel 2. De Sypel 3 wordt gebouwd vanwege een toenemende capaciteitsbehoefte vanuit de sportverenigingen. Er is dus geen sprake van een vervangingsopgave vanwege functionele veroudering van huidige voorziening of vanuit capaciteitsbehoefte voor het bewegingsonderwijs.

Figuur 11: Leeftijd voorzieningen binnensport naar aantal.

In de gemeente Harderwijk zijn zeven van de negen³ voorzieningen voor het bewegingsonderwijs de grens van veertig jaar of ouder gepasseerd. Op basis van het bouwjaar van de voorziening, als indicator, zien we eveneens een grote opgave voor de gemeente om te voorzien in lokalen voor het bewegingsonderwijs die voldoen aan de eisen die van vandaag de dag aan dergelijke voorzieningen worden gesteld.

Vanuit de afdeling Vastgoed van de gemeente Harderwijk zijn al diverse opgave voor renovatie en verduurzaming van deze voorzieningen in kaart gebracht. De renovatieopgaven en plannen voor de verduurzaming van de gymzalen, sportzaal en sporthallen van de afdeling Vastgoed, worden zoveel mogelijk gekoppeld aan de vernieuwingsopgave van dit IHP. Zodoende proberen we desinvesteringen te voorkomen.

³ Gymzaal De Rumels in Hierden is niet opgenomen in dit overzicht. De gemeente Harderwijk is namelijk geen eigenaar van deze voorziening. De gymzaal wordt door de gemeente gehuurd om invulling te geven aan het bewegingsonderwijs van scholen in de wijk Frankrijk en Hierden.

Samenvatting vertrekpunten scholen en bewegingsonderwijs op een rij

Sterke kanten in onderwijshuisvesting

Nabijheid van scholen voor iedere leerling

Voldoende onderwijskundige capaciteit

Voldoende keuzevrijheid van onderwijs in nabijheid

Punten van aandacht in onderwijshuisvesting

Grotendeels verouderd scholenbestand

Grotendeels verouderde gym-voorzieningen

Vaak weinig ruimte voor ontwikkeling (I)KC

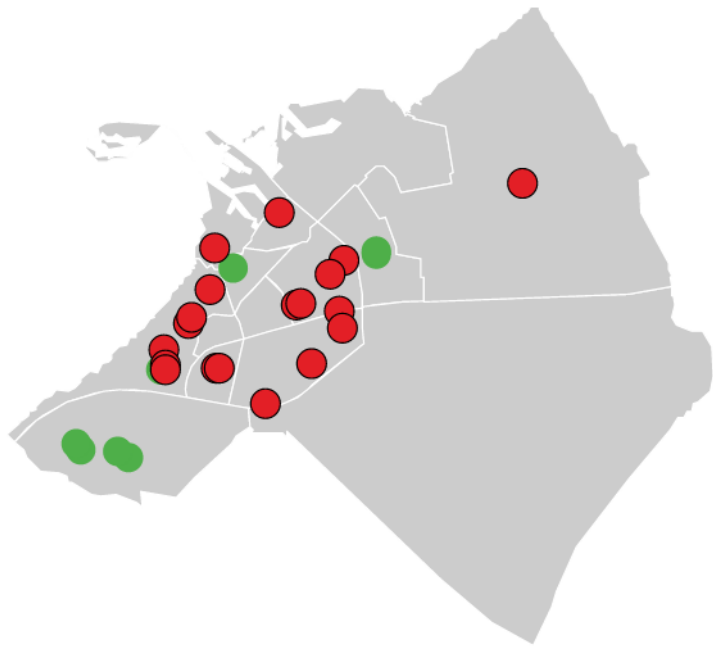
5. Vernieuwingsopgave

Wettelijke zorgplicht

De gemeente Harderwijk heeft een wettelijke zorgplicht voor schoolgebouwen en lokalen voor het bewegingsonderwijs wanneer er sprake is van een algehele veroudering van het gebouw. Het moet gaan om een onomkeerbaar verouderingsproces dat niet is veroorzaakt door achterstallig onderhoud. Maar hoe krijgen we grip op deze opgave?

Boekhoudkundig schrijft de gemeente Harderwijk gebouwen financieel af in veertig jaar. Dit betekent niet dat een schoolgebouw automatisch na veertig jaar direct in aanmerking komt voor vernieuwing. De levensduur van een gebouw hebben we wel als indicator gebruikt om inzicht te krijgen in de vernieuwingsopgave in de onderwijsportefeuille.

● Geen zorgplicht op basis van bouwjaar ● Aanvullende aandacht nodig om aan de zorgplicht blijvend te voldoen

Figuur 12: Zorgplicht in kaart voor schoolgebouwen.

Prioritering van de opgaven (kwalitatief)

De gemeente en de schoolbesturen hebben gezamenlijk geconcludeerd dat er een (grote) vernieuwingsopgave in de onderwijshuisvestingsportefeuille zit. Om te bepalen welke gebouwen als eerste aan de beurt zijn om te worden vernieuwd, zijn alle schoolgebouwen beoordeeld op vier indicatoren: bouwjaar, binnenklimaat, duurzaamheid en staat van onderhoud.

We hebben ingestoken om de volgorde van de vervangingsopgave vanuit de schoolgebouwen te bepalen en niet vanuit de lokalen voor het bewegingsonderwijs. In de schoolgebouwen brengen de leerlingen namelijk de meeste tijd door. De lokalen voor het bewegingsonderwijs staan (vaak) in dezelfde wijken als de schoolgebouwen en hebben vaak overeenkomende bouwjaren als de schoolgebouwen. Een parallel tussen beide voorzieningen is op basis van deze indicatoren herkenbaar. Bij het vernieuwen van de schoolgebouwen wordt integraal gekeken naar de opgave die noodzakelijk is voor de nabij gelegen gymvoorziening. De vernieuwingsopgave van het schoolgebouw is hiermee het leidende principe. Op deze manier ontstaat een wijkgerichte aanpak waar schoolgebouwen en gymvoorzieningen gelijktijdig worden aangepakt.

De set van indicatoren hebben gezamenlijk geleid tot kwalitatieve beoordelingscriteria om te bepalen welke schoolgebouwen als eerste aan de beurt zijn.

Bouwjaar

Op basis van de bij de gemeente bekend zijnde bouwjaar

Binnenklimaat

Op basis van aanwezigheid:
- Wel/geen mechanische ventilatie
- Wel/geen natuurlijke aan-/afvoer

Duurzaamheid

Op basis van het energielabel van het schoolgebouw

Staat van onderhoud

Op basis van NEN 2667 conditiemeting

Figuur 13: Set van beoordelingsindicatoren om de schoolgebouwen te prioriteren in kwaliteit.

Huisvestingsvragen met bijzondere aandacht

Aanvullend op de gebouwkwaliteit (de vier indicatoren), kunnen er andere redenen zijn om een schoolgebouw eerder te vernieuwen dan op basis van kwaliteit. We hebben dat 'gebouwen met bijzondere aandacht' genoemd. Het zijn schoolgebouwen die een urgente huisvestingsvraag hebben, maar die op basis van de kwalitatieve indicatoren onvoldoende (h)erkend worden. Ze worden op basis van deze indicatoren niet hoog genoeg geprioriteerd. In de gemeente Harderwijk onderkennen we er drie:

1. De Springplank

De huidige locatie van de Springplank aan het Kruihuis ligt in een gebied waar gewerkt wordt aan planvorming voor stedenbouwkundige ontwikkelingen. Het is op dit moment nog niet duidelijk in hoeverre het (stedenbouwkundig) haalbaar is om deze school op de huidige locatie te laten voortbestaan. In het proces van herstructurering en gebiedsontwikkeling aldaar, is deze opgave als belangrijkste opgave voor de korte termijn geprioriteerd om de locatiekeuze voor de toekomst te kunnen maken.

2. OBS De Bogen

Openbare basisschool in Drielanden met teruglopende leerlingenaantallen. Om het openbaar onderwijs (in deze wijk) een impuls te geven is een integrale aanpak uitgewerkt. Eén bouwsteen hiervan is een impuls aan huisvesting door nieuwbouw.

3. AZS De Vlieger

Een school die ter dienste staat van het AZC. Op het moment dat het AZC sluit, sluit naar verwachting deze voorziening en valt het gebouw terug in eigendom aan de gemeente. Vooral nog is er geen opgave voor onderwijshuisvesting op deze kavel. Op locatie zit tegelijkertijd de vraag gekoppeld in hoeverre de gymvoorziening bij het wegvallen van de schoolfunctie op deze locatie kan blijven.

Uitvoeringsagenda

Het samenbrengen van beoordelingscriteria en de huisvestingsvragen met bijzondere aandacht, vormen samen de uitvoeringsagenda. De uitvoeringsagenda toont de schoolgebouwen in volgorde van urgentie. In bijlage 3 is de volledige uitvoeringsagenda toegevoegd.

Positie	School	Locatie	Bestuur	Bouwjaar
1	De Bogen	Triasplein 7	Proo	2005
2	De Springplank	Kruithuis 2	Educare	1977
3	Leonardo Onderwijs	Vliepad 5	VCO	1975
4	Alfons Ariëns	Klaproospad 2	SKO	1978
5	De Brug	Piet Heinlaan 22	VCO	1973
6	De Schakel	Busken Huetlaan 4	VCO	1976
7	Dominicus Savio	H.K. Pootstraat 14	SKO	1979
8	De Wegwijzer 1	Kennedylaan 1	VCO	1972

Figuur 14: Uitvoeringsagenda op basis van urgentie

* De wijkgerichte benadering en lokalen voor het bewegingsonderwijs zijn hierin nog niet opgenomen. .

6. Hoe geven we uitvoering aan de vernieuwingsprojecten?

Hoe geven we uitvoering aan de projecten?

Iedere opgave/project wordt via een uniforme procesaanpak uitgevoerd. We willen een herkenbaar proces ontwikkelen dat passend is bij de opgave en passend is voor de situatie van de gemeente Harderwijk. De gemeente ziet een belangrijke regisserende rol voor haar weggelegd in de eerste drie fasen van het proces. Dit gaat van het maken van een locatiekeuze tot en met de projectvoorbereidingsfase. In deze drie fasen wil de gemeente Harderwijk in nauwe samenwerking met schoolbesturen en betrokkenheid van inwoners en andere stakeholders richting geven aan huisvestingsvragen binnen onderwijshuisvesting volgens de uitvoeringsagenda. Ieder proces doorloopt de volgende zes fasen.

Fase 1: Locatiekeuze. Op basis van de uitvoeringsagenda weten we met welke schoolgebouwen we aan de slag gaan en in welke volgorde. We gaan op voorhand geen schoolgebouwen 1-op-1 vervangen op de huidige locatie en in dezelfde samenstelling.

In deze fase wordt beoordeeld of de schoolgebouwen op logische plekken staan. De keuze valt zoveel mogelijk binnen dit IHP, vanuit een toetsing aan de in de Omgevingsvisie gestelde kaders (vaststelling in 2023) op basis van stedenbouwkundige inpassing, verkeer(veiligheid) en benodigde onderwijskundige capaciteit in een wijk.

Het kan zijn dat er op de gewenste locatie een ander schoolgebouw of gymzaal aanwezig is. We werken vanuit een wijkgerichte opgave en sluiten daarom onze ogen niet voor deze gebouwen en we moeten voor deze gebouwen ook oplossingen vinden. We noemen dit een wijkgerichte opgave. We zien een wijkgerichte opgave als afgerond wanneer er een oplossing gevonden is voor het schoolgebouw dat de aanleiding is geweest van de wijkgerichte opgave. Dus het schoolgebouw dat is benoemd in de uitvoeringsagenda. Het kan dus zijn dat het nodig is om eerst andere gebouwen te verplaatsen, voordat er uitvoering aan de agenda gegeven kan worden.

De gemeente Harderwijk heeft een duidelijke en tevens zware rol bij het bepalen van de beoogde locatie van de nieuwe school. De zorgplicht voor het beschikbaar stellen van huisvesting geldt ook voor het beschikbaar stellen van grond. In overleg met het schoolbestuur worden de kaders en uitgangspunten geformuleerd voor het locatieonderzoek. De gemeente Harderwijk richt zich hierbij in de basis op de ruimtelijke aspecten zoals: inventarisatie mogelijke locaties, verkeerssituatie, spreiding in de wijk/stad, veiligheid m.b.t. tankstations et cetera en het onderzoek van mogelijke herontwikkelingsopbrengsten. Het schoolbestuur richt zich hierbij op onderwijskundige zaken zoals het in beeld brengen van de herkomst van leerlingen, situering school op locatie, voedingsgebied van de school et cetera. Besluitvorming over de locatiekeuze gebeurt zoveel mogelijk bij het vaststellen van dit IHP door de gemeenteraad.

Fase 2: Kavelpaspoort. Hoe de locatie ingevuld (stedenbouwkundig) ingevuld kan worden krijgt vorm in deze fase. Uit analyses blijkt namelijk dat veel schoolgebouwen in de gemeente Harderwijk 'traditionele' schoolgebouwen zijn van één bouwlaag hoog. De gebouwen hebben hierdoor relatief grote voetafdrukken en staan daardoor ook nog eens op relatief grote kavels.

Er wordt uitgewerkt wat de ruimtelijke uitgangspunten zijn om de opnieuw kavel in te vullen. Ontstaan er kansen wanneer onderwijs, vanuit moderne ontwerpprincipes terugkeert op de locatie. Bijvoorbeeld door de bruto-/nettoverhouding van een schoolgebouw te optimaliseren of door het ontwikkelen van gebouwen met meerdere bouwlagen? Ontstaan er dan kansen voor het toevoegen van functies, zoals bijvoorbeeld woningbouw, maar ruimtelijke aspecten vanuit duurzaamheidsthema's worden in deze fase nadrukkelijk betrokken.

Een onderdeel van deze fase kan ook zijn het organiseren van een inloopvond(en) voor de wijk waarin de gemeente Harderwijk en schoolbesturen de integrale opgave aan inwoners en andere stakeholders ter toetsing en aanvulling voorleggen.

Het is nog niet definitief bekend wie invulling geeft aan het bouwheerschap. Het is in het begin van deze fase ook nog niet geheel duidelijk hoe de beoogde ontwikkeling daadwerkelijk vormt krijg. Dit kan vragen oproepen bij de wijk over bijvoorbeeld: de omliggende infrastructuur, verkeersbewegingen,

sociale veiligheid, openbaar terrein et cetera. Dergelijke vragen zijn doorgaans niet te beantwoorden door een schoolbestuur. Om deze reden voorziet de gemeente Harderwijk voor zichzelf en grote rol en verantwoordelijkheid in de communicatie over de beoogde ontwikkeling naar de inwoners uit de wijk. Indien mogelijk wordt er zoveel mogelijk opgetrokken met de schoolbesturen.

Fase 3: Projectvoorbereiding. Projecten worden steeds concreter. In deze fase worden afspraken gemaakt. Het gaat om afspraken op gebouwniveau, over functies, geld en de organisatie.

Het gebouw & terrein: We maken afspraken over het aantal leerlingen waarvoor er ontwikkeld wordt en over de duurzaamheidsambities (energie, klimaatadaptief, circulair en natuur inclusief) die het beste passen binnen het project. We creëren duidelijkheid over de eigendomspositie van het gebouw na oplevering en maken afspraken over de inrichting voor het (openbaar) terrein.

Functies: Naast onderwijs, wordt er in dit thema uitgewerkt welke functies aanvullend op het onderwijs nog meer gehuisvest moeten worden. We hebben afgesproken dat iedere 'nieuwe' school een kindcentrum kan worden. Bij een kindcentrum is er in eerste instantie alleen sprake van kinderopvang in het gebouw. Bij een IKC-ontwikkeling is een bredere afweging nodig. Naast onderwijs en kinderopvang, speelt de vraag welke functies zijn er nog meer gewenst in het gebouw.

We maken concrete afspraken met onze samenwerkingswerkingspartner(s) voor het project en leggen dit zoveel mogelijk vast in overeenkomsten (intentie- samenwerkings- dan wel ontwikkelovereenkomsten). Een voorbeeld hiervan is een intentieovereenkomst bij verhuur met de beoogde huurder. De intentieovereenkomst bevat een bepaling voor een go/no-go moment.

Financiën: Er worden afspraken gemaakt over het bouwbudget en wat wordt betaald door de gemeente en wat kunnen/mogen schoolbesturen bijdragen. We maken binnen dit thema al afspraken over taken en verantwoordelijkheden binnen het proces van rekening en verantwoordelijkheid en we werken scenario's uit die gaan over potentiële ontwikkelrisico's zoals budgetoverschrijding en planning. We maken ook nu al afspraken over het beoogd exploitatiemodel, geven invulling aan mogelijke herontwikkelingsopbrengsten en geven richting aan de te kiezen aanbestedingsstrategie. Tot slot geven we een eerste aanzet voor het uitwerken van het bouwplan (projectplan en investeringskostenbegroting).

Organisatie: Vanuit de onderwijswetgeving (WPO) is een schoolbestuur als bouwheer verantwoordelijk voor het tot stand brengen van het schoolgebouwen met daartoe door de gemeente beschikbaar te stellen gelden, tenzij het schoolbestuur met het college van B&W overeenkomt dat de gemeente deze voorziening zelf tot stand brengt. Moverende redenen kunnen hieraan ten grondslag liggen, zoals ervaring, kennis & kunde, maar ook wanneer er een voorziening wordt gebouwd dat bestemd is voor meerdere functies dan alleen voor het onderwijs, kunnen aanleiding zijn om toch de gemeente in de rol van bouwheer te zetten.

De bouwheer is in de basis verantwoordelijk voor de uitvoering geven aan de fasen 3 t/m 5.

De bouwheer bezit rechtspersoonlijkheid en heeft de bevoegdheid om 'in naam van het project' zelfstandig beslissingen te nemen en contracten aan te gaan. De bouwheer is opdrachtgever van het project. Wanneer meerdere partijen betrokken zijn bij een project dient één partij het bouwheerschap in te vullen, al dan niet vanuit een daartoe ingesteld orgaan en mandaat. Een bouwheer moet opereren binnen wettelijke kaders. Zo dient de bouwheer te voldoen aan het bouwbesluit en is zij gehouden aan planologische procedures en procedures voor de omgevings- en gebruiksvergunning. De gemeente Harderwijk hoeft niet per sé invulling te geven aan het bouwheerschap bij projecten waar onderwijs en opvang wordt gerealiseerd. Voor project waarbij ook een gymvoorziening wordt gerealiseerd, heeft de gemeente Harderwijk wel een voorkeur om bouwheer te zijn.

Fase 4: PvE & Ontwerp: De huidige situatie van onderwijs in gebouwen is historisch gegroeid en we weten soms niet beter dan dat een schoolgebouw uit klaslokalen bestaat om les in te geven. Echter, het gebruik van het (traditionele) klaslokaal, en de school op zich, verandert door de vervagende

grenzen tussen onderwijs, kinderopvang, andere functies en nieuwe onderwijsconcepten. Onderwijs tegenwoordig wordt op een andere manier georganiseerd en meer gedifferentieerd aangeboden. Hierdoor is er meer dan voorheen behoefte aan een grotere diversiteit van plekken in een schoolgebouw. De centrale vraag is: welke omgeving past daar het beste bij en welke plekken faciliteren het onderwijsproces zo goed mogelijk?

Met het bovenstaande in ons achterhoofd wordt in deze fase een programma uitgewerkt tot:

- Schetsontwerp.
- Voorlopig ontwerp.
- Definitief ontwerp.
- Opstellen bestek.

Wanneer de gemeente Harderwijk geen bouwheer is, voorziet de gemeente voor zichzelf een kaderstellende en toetsende rol. Onafhankelijk van de gekozen aanbestedingsvorm, wil de gemeente ter afronding van het schetsontwerp (SO), voorlopig ontwerp (VO) en definitief ontwerp (DO) het ontwerp controleren op kaders die zijn afgesproken in de projectvoorbereidingsfase en op en financiën. Op deze manier wenst de gemeente vroegtijdig in de ontwerpfase grip op de situatie als het gaat om de investeringskosten in relatie tot het beschikbaar budget en de kwaliteit.

In aanvulling op het kwaliteitsniveau en de financiën toetst de gemeente het ontwerp ook aan een demarcatie lijst. In deze lijst wordt een opsplitsing gemaakt tussen wat onder het gebouw, dus stichtingskosten valt, en wat onder inrichting valt. Kosten van inrichting zijn namelijk voor rekening van het schoolbestuur en mogen niet ten koste gaan van het bouwbudget.

Op basis van het definitieve ontwerp (bij een traditionele aanbesteding en waar het schoolbestuur als bouwheer optreedt) wordt een bestek en een investeringskostenbegroting opgesteld. Beide documenten maken deel uit van het bouwplan dat door de bouwheer ter toetsing en goedkeuring aan het college van B&W wordt voorgelegd. Het bouwplan is opgebouwd uit de volgende elementen:

1. Een uitgewerkt projectplan.
2. Definitief ontwerp (DO).
3. Bestek.
4. Investeringskostenbegroting.
5. Aanbestedingsvorm.
6. Exploitatiebegroting inbreng en koppelen aan hoogte aan eigen bijdrage schoolbestuur.

De gemeente Harderwijk onderwerpt het bouwplan aan een toets op: kwaliteit, functionaliteit, financiën en procedure. Ten aanzien van de functionaliteit toetst de gemeente of het gebouw bij ingebruikname en in de toekomst geschikt is voor onderwijs. Deze parameter is tevens uitgewerkt in het projectplan. Wanneer het college van B&W instemt met het bouwplan en de gemeenteraad het investeringskrediet beschikbaar heeft gesteld, mag de bouwheer het aanbestedingstraject starten voor het selecteren van een aannemer (deze werkwijze is van toepassing bij een traditionele aanbesteding). Wanneer er gekozen wordt voor andere samenwerkingsvormen, kan hiervan worden afgeweken.

Fase 5: Realisatie: Eindelijk gaan we bouwen. Dat doen we in deze fase volgens de volgende uitgangspunten.

- Realisatie project conform ontwerp/bestek.
- Monitoring project conform bouwprotocol.
- Proces-verbaal oplevering.
- Communicatie(plan) volledig bij bouwheer.

Wanneer het bouwheerschap niet bij de gemeente Harderwijk ligt, is het bouwprotocol een belangrijk instrument voor de gemeente om haar rol als toezichthouder te kunnen invullen. Het bouwprotocol ondersteunt de bouwheer in heldere uitvoeringskaders bij realisatie van schoolgebouwen. In het bouwprotocol wordt onder andere in gegaan op:

1. Kaders (relevante bepalingen, projectbeheersing, geld, organisatie, tijd, informatie en kwaliteit).
2. Rollen en verantwoordelijkheden.
3. Invulling projectorganisatie (rol bouwheer, rol interne projectleider gemeente, taken bevoegdheden en verantwoordelijkheden).
4. Projectfasering (initiatiefase, definitiefase, ontwerpfase, bouwvoorbereidingsfase, aanbestedingsfase, uitvoering, oplevering en ingebruikname en nazorg).

In de realisatiefase ligt het zwaartepunt van de communicatie naar de inwoners uit de wijk bij de bouwheer. Het ontwerp is immers gereed en als het goed is, is de wijk in de voorgaande fase volledig op de hoogte gesteld van de beoogde planontwikkeling. De communicatie naar de inwoners uit de wijk is vanaf nu sterk gericht op het informeren over de stand van zaken en over specifieke situaties als bijvoorbeeld als gevolg van de bouwwerkzaamheden gedurende een bepaalde periode verkeershinder kan ontstaan.

Fase 6. Beheer & exploitatie: Nadat het gebouw is opgeleverd staat het ter beschikking voor onderwijs en voor de andere functies in het gebouw. Bij schoolgebouwen draagt de gemeente Harderwijk hiervoor het gebouw het juridisch eigendom over aan het schoolbestuur of het geeft het gebouw in gebruik aan het schoolbestuur via een overeenkomst.

In het geval dat het juridisch eigendom wordt overgedragen naar aan het schoolbestuur, dan zijn zij volledige verantwoordelijk voor de bekostiging en uitvoering van het beheer & onderhoud.

In het geval dat de gemeente Harderwijk eigenaar blijft van het gebouw, blijft het schoolbestuur verantwoordelijk voor de bekostiging van de beheer & exploitatie via de verrekening van de Materiele Instandhouding (MI)-vergoeding.

In situaties van de gedeeld gebruik c.q. gedeeld eigendom, worden maatwerkafspraken gemaakt.

Figuur 15: Fasering projecten gemeente Harderwijk.

* Iedere fase start met een opdrachtomschrijving door het team onderwijshuisvesting van de gemeente Harderwijk en/of door de bouwheer.

* In iedere fase vertaalt de opdrachtnemer de opdrachtomschrijving in een plan van aanpak.

* Iedere fase eindigt met een eindproduct en besluitvorming door: BOPOH, en/of het college van B&W en/of de gemeenteraad.

7. Beleidsambities

Realiseren van
duurzame en goede
voorzieningen doen we
samen

Efficiënte besteding van
de maatschappelijke
euro

Realiseren van een
gezond binnenklimaat is
een gezamenlijke
opgave

Vernieuwing is een
wederzijdse inspanning

We werken vanuit
integrale kwaliteit

We werken vanuit helder
verhuurbeleid

Realiseren van duurzame voorzieningen doen we samen

De gemeente Harderwijk heeft haar duurzaamheidsbeleid vastgelegd in het beleidsprogramma Duurzame Stad. Dit vormt het kader voor alle vastgoed en gebiedsontwikkelingen binnen de gemeente.

De vernieuwingsopgave zien we als gemeente Harderwijk ook als een kans om zelf een impuls te kunnen geven aan ons beleidsprogramma Duurzame Stad. Binnen dit IHP sluiten we zoveel mogelijk aan op dit thema waarbij we aandacht hebben voor:

- **Energietransitie** de overgang van het gebruik van fossiele brandstoffen naar duurzame (opgewekte) energie.
- **Klimaatadaptatie** voorkomen van droogte in de zomer en rekening te houden met hevige neerslag zonder problemen.
- **Water** Drinkwater wordt steeds schaarser. Hoe gaan we om met het besparen van drinkwater en hoe geven we invulling aan het gebruik van meer grijs water.
- **Circulaire economie** slimmer omgaan met materialen en meer en beter hergebruiken.
- **Biodiversiteit** Natuurinclusief bouwen voor planten en dieren.

Taken en verantwoordelijkheid verduurzaming bestaande gebouwen.

Voor bestaande schoolgebouwen (en gymvoorzieningen in eigendom van het schoolbestuur) is het verduurzamen een verantwoordelijkheid van de schoolbesturen zelf. Duurzaamheidsmaatregelen, zoals het isoleren van gevels en het plaatsten van zonnepanelen, is een eigen verantwoordelijkheid.

De vernieuwingsopgave zien we als natuurlijk moment om een flinke impuls te kunnen geven aan de verduurzamingsopgave. De gemeente Harderwijk en de schoolbesturen willen hierbij de handen in één slaan. De gemeente Harderwijk en schoolbesturen willen hiermee niet alleen het goede voorbeeld geven, maar ook de scholenportefeuille klaarmaken voor internationale duurzaamheidsdoelstelling uit het klimaatakkoord van Parijs in 2050.

Energietransitie vanuit de benadering Total cost of Ownership (TCO)

We hebben afgesproken dat nieuwbouwprojecten energieneutraal (in het vervolg: ENG) worden gerealiseerd. We anticiperen hierbij al op aanscherping van het bouwbesluit dat naar verwachting pas vanaf 2026 deze kwaliteitskader als standaard gaat opnemen. We vinden het onze rol om nu al verantwoordelijkheid te nemen als gemeente Harderwijk en schoolbesturen in deze opgave om te streven naar een hoger ambitieniveau dan op dit moment het wettelijke bouwkader bijna energieneutraal (in het vervolg: BENG).

Het bekostigen van ENG zien we als een gezamenlijk opgave. De gemeente Harderwijk bekostigt tot het duurzaamheidsniveau BENG. Het schoolbestuur bekostigt de stap van BENG naar ENG, vanuit de gedachte dat de schoolbesturen de besparing op energielasten (ENG heeft lagere energielasten dan BENG) kunnen inzetten om de stap naar van BENG naar ENG te kunnen betalen.

Om te berekenen wat het schoolbestuur daadwerkelijk kan bijdragen in de bekostiging van deze stap, gebruiken we de benadering van Total Cost of Ownership (TCO). Dit staat voor het nemen van investeringsbeslissingen op basis van de kosten van de gehele levensduur. Niet enkel de hoogte van de investering weegt mee. Ook voor- en nadelen van de investering op de exploitatiekosten zijn een onderdeel.

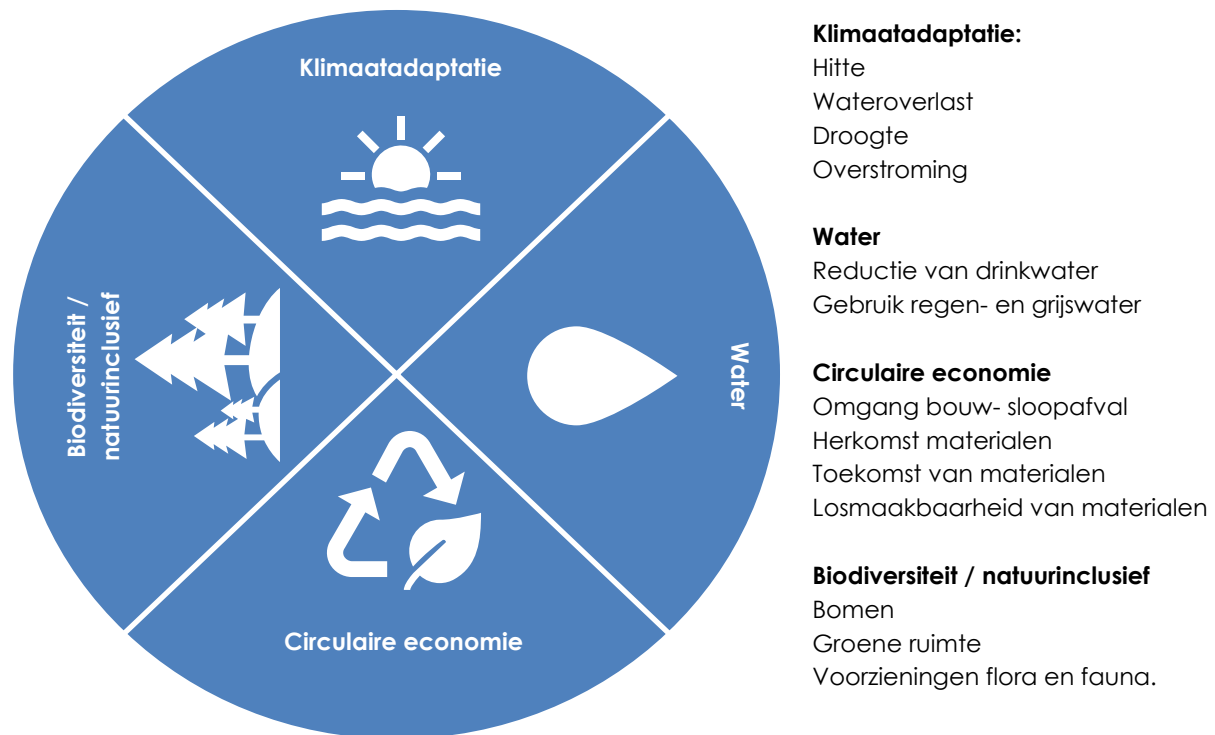
Voor renovatieprojecten bekijken we binnen de fase van PvE & Ontwerp (fase 4) het ambitieniveau dat haalbaar is. Ook bij renovatie blijft het ontwikkelen van een zo energieneutraalmogelijk gebouw het uitgangspunt. Ook in dit scenario bekostigt de gemeente Harderwijk tot en met niveau BENG. Het

schoolbestuur bekostigt de stap BENG naar ENG, indien dit haalbaar en realistisch is. Om de bijdrage te palen gebruiken we eveneens de TCO rekenmethodiek.

Klimaatadaptatie, water, circulaire economie en biodiversiteit/natuurinclusief (Kwaliteitstoets)

De gemeente Harderwijk is tevens een Cirkelstad en omarmt de toepassing van Het Nieuwe Normaal als uitgangspunt van duurzaamheid. Meer info over cirkelstad Harderwijk en Het Nieuwe Normaal is te vinden op www.cirkelstad.nl.

Voor het IHP is ook het Nieuwe Normaal 0.2 als uitgangspunt genomen. Het Nieuwe Normaal 0.2 voorziet de gemeente Harderwijk in een kwaliteitstoets om te bepalen in welke mate projecten uit dit IHP bijdragen aan de uitgangspunten van het beleidsprogramma Duurzame Stad. Om te bepalen of een project voldoende bijdraagt aan de verschillende ambities is er een schijf van vier ontwikkeld.

Figuur 16: 'De schijf van 4' beleidsambities over duurzaamheid.

In Bijlage 2: Het nieuwe normaal 0.2 is het duurzaamheidsprogramma de Duurzame Stad van de gemeente Harderwijk uitgewerkt tot een kwaliteitskader voor dit IHP. Het voorziet in duurzaamheidsthema's (klimaatadaptatie, water, circulaire economie en biodiversiteit / natuurinclusief) en subcriteria om te bepalen in hoeverre projecten op basis van het investeringsniveau bijdragen aan het duurzaamheidsbeleid van de Duurzame Stad.

Het doel is dat we binnen de projecten zoveel mogelijk bijdragen. Vanwege de druk op de bouwkosten is aanvullend budget nodig om daadwerkelijk een stevige duurzaamheidsimpuls binnen de projecten mogelijk te maken. In de besluitvorming wordt aan de gemeenteraad van Harderwijk de keuze voorgelegd om hiervoor aanvullende middelen beschikbaar te stellen. Afhankelijk van de keuze van de raad, vindt er uitvoering op niveau 1, 2 of 3 plaats.

	Niveau 1: Basisniveau	Niveau 2 Niveau 1 + bijdrage aan de duurzame stad	Niveau 3 Niveau 2 + functionaliteit
Energie	Nieuwbouw: ENG Renovatie: zo hoog mogelijke ambitie, tenminste BENG	Nieuwbouw: ENG Renovatie: zo hoog mogelijke ambitie, tenminste BENG	Nieuwbouw: ENG Renovatie: zo hoog mogelijke ambitie, tenminste BENG
Bijdrage aan de duurzaamheidsambities	Geen	Optie A: voor twee van de vier duurzaamheidsthema het excellent niveau bereiken op alle subcriteria Optie B: voor alle vier de duurzaamheidsthema's minimaal de helft van alle subcriteria per thema op excellent niveau bereiken.	Optie A: voor twee van de vier duurzaamheidsthema het excellent niveau bereiken op alle subcriteria Optie B: voor alle vier de duurzaamheidsthema's minimaal de helft van alle subcriteria per thema op excellent niveau bereiken.

Figuur 17: Bijdrage aan de duurzame stad op basis van het investeringsniveau. De keuze van het niveau is een bevoegdheid van de gemeenteraad van de gemeente Harderwijk.

Disclaimer: Werken vanuit het Nieuwe Normaal 0.2 is voor de gemeente Harderwijk binnen de projecten beleid dat in ontwikkeling is. Het is op dit moment nog niet duidelijk of de voorgestelde kwaliteitseisen ook binnen de projecten daadwerkelijk realiseerbaar. We beseffen ons dat we vanuit de eerste projecten moeten leren voor de opvolgende. Vanuit het doel om te leren, wordt een er duurzaamheidsadviseur van de gemeente Harderwijk toegevoegd aan het projectteam van fase 3: projectvoorbereidingsfase.

Goede voorzieningen

We willen graag goede voorzieningen realiseren. Het gaat dan om (onderwijs)gebouwen die een positief effect hebben op het gedrag, het welbevinden en het leerproces van leerlingen en leerkrachten. Mensen die dagelijks gebruik maken van het gebouw.

De kwaliteitscriteria die hieraan kunnen bijdragen gaan veel verder dan de huidige normeringen, zoals de minimum vereisten uit het bouwbesluit. Ze gaan ook verder dan de technische eisen die worden gesteld ten aanzien van het binnenmilieu en duurzaam. Het is de beleidsvrijheid van de gemeenteraad om hierover een keuze te maken.

Indien de gemeenteraad kiest om aanvullende financiële middelen beschikbaar te stellen voor deze aanvullende kwaliteit en functionaliteit, dan kiest dit IHP ervoor om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het kwaliteitskader huisvesting van Ruimte-OK⁴. De gemeenteraad heeft dan gekozen om € 200,- per m² aanvullend beschikbaar te stellen.

Het is op dit moment nog niet te zeggen welke elementen van het kwaliteitskader van toepassing zijn binnen de projecten. Ieder project heeft namelijk zijn eigen ambitie. Afhankelijk hiervan, maken de gemeente Harderwijk en het schoolbestuur in de projectvoorbereidingsfase afspraken welke elementen vanuit het kwaliteitskader van toepassing worden verklaard binnen het project.

⁴ Ruimte-OK is een onafhankelijk expertisecentrum voor onderwijshuisvesting en exploitatie.

Efficiënte besteding van de maatschappelijke euro

De vernieuwingsopgave is aanzienlijk en onze kwaliteits- en duurzaamheidsambities zijn fors om de onderwijsvoorzieningen te vernieuwen. Realistisch en realiseerbaar zijn uitgangspunten van dit IHP. Het kunnen realiseren en betaalbaar houden van toekomstige onderwijshuisvestingvoorzieningen zien we als een gezamenlijke opgave van de gemeente Harderwijk en schoolbesturen. We hebben afspraken gemaakt over hoe we dit willen vormgeven.

Toekomstbestendige gebouwen op basis van voldoende capaciteit.

In de praktijk wordt de gemeente Harderwijk nog niet geconfronteerd met grote capaciteitsvraagstukken binnen het bestaande scholenlandschap. De geografische spreiding is goed. Toch kunnen we niet uitsluiten dat deze situatie altijd blijft. Over het algemeen is het onderwijs in de gemeente Harderwijk grotendeels in solitaire éénlaags-schoolgebouwen georganiseerd, met weinig aanvullende functies. Dit zorgt dat schommelingen in leerlingenaantallen niet eenvoudig op te vangen zijn onder hetzelfde dak. Wanneer er capaciteitsvraagstukken ontstaan, is doorverwijzen naar een andere school in de buurt vaak lastig vanwege de capaciteit op deze locatie. Tijdelijke huisvesting is dan vaak noodzakelijk als oplossing. Omdat tijdelijke huisvesting duur is willen we dit op voorhand zoveel mogelijk voorkomen.

Bij toekomstige huisvestingsvraagstukken streeft de gemeente Harderwijk naar het borgen van een meerjarige goede bezetting van schoolgebouwen. Door meer te clusteren ontstaan er grotere en beter te exploiteren volumes. Onder het clusteren wordt verstaan:

- Meerdere scholen onder één dak.
- Realiseren van unilocaties door indikken van (dis)locaties waar mogelijk.

Clusteren van meerdere scholen onder één dak zetten schoolbesturen en de gemeente Harderwijk in hun kracht om beter te kunnen anticiperen op leerling fluctuaties. Het uitgangspunt is dat we inzet van tijdelijke huisvesting tot een minimum willen beperken. Voor de gemeente Harderwijk betekent dit lagere uitgaven rondom de bekostiging van tijdelijke huisvesting. Grotere volumes bieden tevens een basis voor aanpalende voorzieningen in het kader van passend onderwijs(zorg) en kinderopvang. Ook legt het de basis voor het stimuleren van multifunctioneel ruimtegebruik doordat er sprake is van een grotere diversiteit aan ruimten. Juist dit aspect is een extra kwaliteit van een toekomstig schoolgebouw en van meerwaarde voor het onderwijs én andere activiteiten.

Bouwen voor het aantal leerlingen, afbouw van overmaat

Binnen de projectvoorbereidingsfase worden binnen het thema 'het gebouw & terrein' afspraken gemaakt over het aantal leerlingen waarvoor ontwikkeld wordt. Vanuit onze toekomstbestendige opgave vinden we het belangrijk dat we een langere horizon bepalen voor het aantal leerlingen waarvoor gebouwd wordt.

De gemeente houdt de ontwikkeling van leerlingenaantallen bij door het uitvoeren van leerlingprognoses. Deze prognoses laat de gemeente iedere twee jaar opstellen.

Voor de vernieuwingsopgave hebben we de volgende uitgangspunten afgesproken:

- De gemeente laat één per twee jaar leerlingprognoses opstellen.
- De leerlingprognoses die de gemeente opstelt zijn leidend in de capaciteitsbepaling.
- In essentie bouwen schoolgebouwen op basis van het 15-jarige gemiddelde dat blijkt uit de leerlingprognoses. Een uitzondering hierop is wanneer de leerlingenaantallen binnen 10 jaar een sterke daling van het aantal leerlingen laten zien. Dan is maatwerk gewenst.

Realiseren van een gezond binnenklimaat is een gezamenlijke opgave

We zetten in op onderwijsvoorzieningen met een gezond binnenklimaat. Studies tonen aan dat een gezond binnen klimaat effect heeft op de leerprestaties van leerlingen én het welzijn van leerlingen en het personeel. Aspecten die de kwaliteit van het binnenklimaat beïnvloeden zijn: CO₂-concentratie, temperatuur, daglicht en akoestiek. Binnen de projecten sluiten we aan bij het Programma van Eisen Frisse Scholen dat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland heeft opgesteld. Dit programma van eisen voorziet in vijf thema's.

1. Energie.
2. Lucht: binnenluchtkwaliteit.
3. Temperatuur: thermisch comfort.
4. Licht: visueel comfort.
5. Geluid: akoestisch comfort.

Voor ieder thema zijn drie ambitieniveaus vastgesteld:

- Klasse C (acceptabel).
- Klasse B (goed).
- Klasse A (zeer goed).

Aan de ambitieniveaus zijn (prestatie)eisen gekoppeld. Klasse C is het basisniveau; gebaseerd op geldende wet- en regelgeving, zoals deze in het Bouwbesluit 2012 van kracht waren. De eisen zijn zo geformuleerd dat alle eisen die bij C staan ook voor B en A gelden, tenzij daar een zwaardere eis is opgenomen. In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwakt, dat gemeenten en schoolbesturen bij nieuwbouw voor de thema's energie en lucht minimaal klasse B moet realiseren.

Ambitie bij (vervangende) nieuwbouw of (levensduurverlengende) renovatie

In de gemeente Harderwijk worden nieuwbouwprojecten tenminste op Frisse Scholen Klasse B gerealiseerd. Projecten waarbij renovatie van de bestaande voorziening beter passend is, is de ondergrens Frisse Scholen Klasse C. In de praktijk kan met name het thema licht van invloed zijn of het niveau B bij renovatie gehaald kan worden. We streven in ieder geval naar het hoogst haalbare niveau, met niveau C als minimale ondergrens.

Bestaande schoolgebouwen: in alle schoolgebouwen kunnen leerlingen in een gezonde omgeving onderwijs volgen. (subsidieregeling)

De gemeente Harderwijk vindt het belangrijk dat leerlingen in gezonde schoolgebouwen les kunnen krijgen, personeel les kan geven / ondersteunen. De gemeente wenst graag haar verantwoordelijkheid te nemen om te investeren in het op orde brengen van het binnenklimaat in schoolgebouwen zodat we als gemeente kunnen zeggen: in alle schoolgebouwen in Harderwijk en Hierden kunnen leerlingen in het (speciaal) basisonderwijs in een gezonde omgeving onderwijs volgen.

De projecten die binnen dit scope van dit IHP, daarvan gaan we vanuit dat deze na opening voldoen aan tenminste de afgesproken basiskwaliteit. Voor de gebouwen die we de komende periode niet gaan vernieuwen, wil de gemeente Harderwijk investeren om het binnenklimaat in de schoolgebouwen op het gewenst niveau te brengen. In de vorm van een subsidieregeling kunnen de schoolbesturen in 2024 hiervoor middelen aanvragen.

Via het raadsbesluit van dit IHP worden de financiële middelen aangevraagd om invulling te geven aan deze regeling. We vragen de raad ook om de uitvoering van deze regeling bij het College van

B&W neer te leggen. Begin 2024 is de verwachting dat de regeling volledig is uitgewerkt en met de schoolbesturen gedeeld wordt.

Vernieuwing is een wederzijdse inspanning

Het ontstaan van dit IHP is in gang gezet vanuit het opstellen van de onderwijsvisie Harderwijk. Dit was het vertrekpunt voor de gemeente Harderwijk en schoolbesturen om intensief met elkaar samen te werken. In het achterliggende proces zijn diverse intenties naar elkaar uitgesproken. We vinden het belangrijk om deze uitgesproken intenties met elkaar te borgen in dit IHP.

Het realiseren van een toekomstgericht sterk onderwijs in Harderwijk vraagt om wederkerigheid van de gemeente Harderwijk en de schoolbesturen. De gemeente Harderwijk wil zich inspannen voor het scheppen van condities voor gezonde onderwijshuisvesting. De schoolbesturen blijven zich inspannen om kwalitatief goed onderwijs te bieden, gaan nadenken hoe ruimten in schoolgebouwen efficiënt ingezet kunnen worden, hoe er verantwoordelijk omgegaan kan worden met gemeenschapsgeld en dragen zorg voor het uitvoeren van beheer en onderhoud in het gebouw.

Van schoolbesturen mag verwacht worden dat de betreffende onderwijsvoorziening ook voor minimaal de afschrijvingsperiode in stand wordt gehouden. Met deze afspraak proberen we desinvesteringen te voorkomen. Er zijn drie afschrijvingsperiodes gedefinieerd:

- Vervangende nieuwbouw Afschrijving over 40 jaar
- Levensduur verlengende renovatie Afschrijving over 40 jaar (staat gelijk aan nieuwbouw)
- Renovatie Afschrijving over 25 jaar

We werken vanuit integrale kwaliteit

Integrale kwaliteit kunnen we alleen waarmaken als we weten wat we ermee bedoelen. Kwaliteit van onderwijshuisvesting definiëren we ruimer dan alleen maar bouwkundige kwaliteit van een gebouw. Het gaat ook over installaties, functionaliteit, binnenklimaat en duurzaamheid van een gebouw. De integrale kwaliteit die we als gemeente Harderwijk en schoolbesturen hebben afgesproken, loopt als een rode draad door dit IHP. Verschillende hoofdstukken / paragrafen zien we als bouwstenen die gezamenlijk de integrale kwaliteit van dit IHP vormen.

Hogere ambitie als lokale beleidsvrijheid

Vanuit lokale beleidsvrijheid en ambitie, kan de gemeente Harderwijk overwegen om een ambitieniveau aan te houden dat hoger is dan dat via het wettelijk kader minimaal vereist is.

- Het wettelijke minimumniveau - bouwbesluit dat is gericht op bouwkundig en techniek - vormt maar een beperkt deel van de totale kwaliteit van een gebouw. De daadwerkelijke kwaliteit van een gebouw wordt ook bepaald door het binnenklimaat, de functionaliteit en ambities op het gebied van duurzaamheid.
- Goede onderwijsvoorzieningen zijn dragers van de leefbaarheid in wijken. Ze vormen een onderdeel van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor potentiële inwoners en bedrijven.
- Eigentijdse onderwijsvoorzieningen met een sterke kwaliteit zijn ondersteunend aan de talentontwikkeling van leerlingen.
- Er is snel actie gevraagd om het scholenbestand niet verder te laten verouderen. Het 'verschralen' van het voorzieningenniveau is niet langer wenselijk. We moeten voorkomen dat toekomstige generaties te maken krijgen met een verouderd scholenlandschap en daarbij worden opgezadeld met een verouderd scholenbestand.

Verantwoordelijkheid van de schoolbesturen

Vanuit een hedendaagse opvatting hoe schoolgebouwen er op het gebied van bijvoorbeeld duurzaamheid, binnenklimaat en functionaliteit erbij staan, is er voor (bijna) ieder schoolgebouw in de gemeente Harderwijk een verbeteringslag te maken. Dit is ook logisch. De bestaande voorraad gebouwen is ook gebouwd vanuit een andere tijdgeest en in een andere bouwperiode.

Vernieuwingen in de bestaande bouwvoorraad blijft in de basis een eigen verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Het gaat dan om gebouwen die geen onderdeel uitmaken van de uitvoeringsagenda of vanuit de projecten zijn geprogrammeerd. Investerings in gebouwen die wel onderdeel uitmaken van de uitvoeringsagenda of vanuit de projecten zijn geprogrammeerd, zijn een gezamenlijke (financiële) verantwoordelijkheid van de gemeente Harderwijk en het schoolbestuur geworden. Investerings in deze gebouwen worden alleen gedaan op het moment dat de opgave binnen een project is opgenomen.

Kansen zijn er soms ook door bijvoorbeeld cofinanciering door het Rijk. Zoals bijvoorbeeld bij de ventilatie van schoolgebouwen.

**We werken vanuit een
helder verhuurbeleid**

We werken vanuit een helder verhuurbeleid

Er zijn ook andere functies die huisvesting hebben in schoolgebouwen. Het gaat vaak in praktijk om 'lege lokalen' die bijvoorbeeld door de kinderopvang gebruikt worden. Formeel moeten de schoolbesturen aan de gemeente toestemming vragen voor dit gebruik.

De gemeente Harderwijk bekijkt per jaar de situatie of lokalen nodig zijn voor geven van onderwijs of een ander doel kunnen dienen. De partijen die gebruik maken van deze lokalen hebben daardoor zekerheid van huisvesting voor maximaal één schooljaar. In de praktijk is door de schoolbesturen en deze partijen als onwenselijk ervaren. Scholen en partijen zijn vaak op inhoud een samenwerking aangegaan voor bijvoorbeeld het ontwikkelen van een doorgaande leerlijn, het verzorgen van muziekeducatie, etc. Wanneer een functie toch plaats moeten maken voor het geven van onderwijs, is dit vaak inhoudelijk onwenselijk en kan remmend zijn voor de ontwikkeling van de school. Wat ook meespeelt is dat partijen door de korte zekerheid van huisvesting niet bereid zijn om te investeren in de lokalen. De gemeente Harderwijk en de schoolbesturen hebben de wens om dit te formaliseren in een helder verhuurbeleid zodat partijen meer langdurige zekerheid gegeven kan worden.

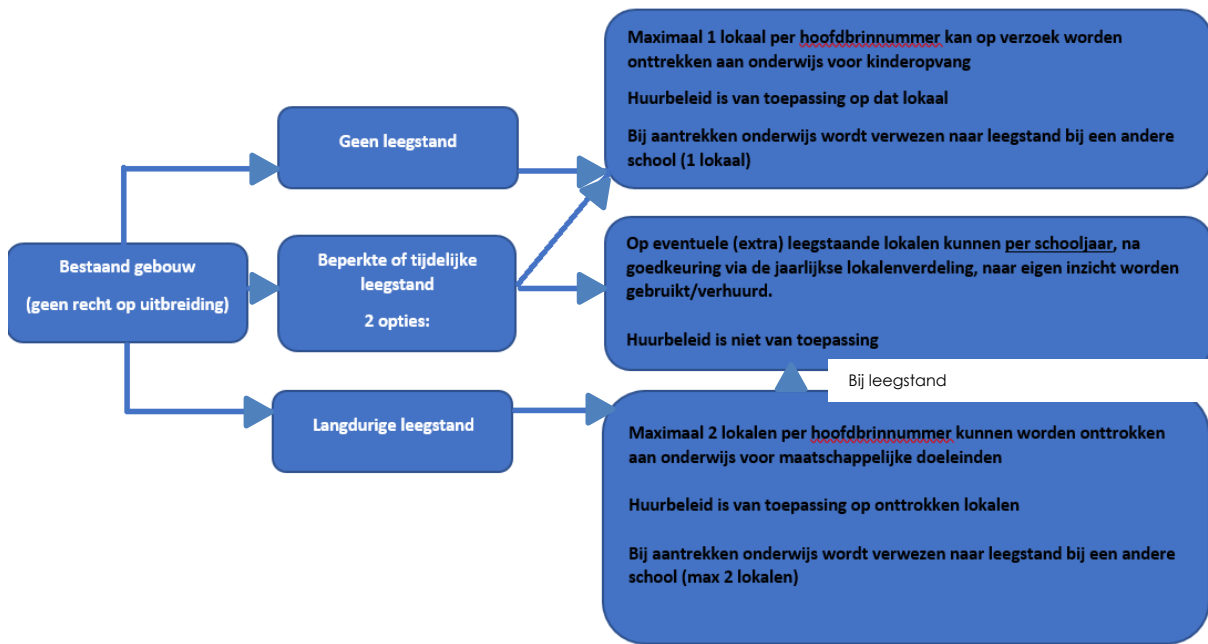
Bestaande gebouwen

Samen met de schoolbesturen heeft de gemeente Harderwijk is er een helder huurbeleid opgesteld. De gemeente gaat voor bestaande lokalen die langjarig vrijgesteld worden de integrale kostprijs in rekening brengen bij de juridisch eigenaar van het gebouw. Vaak is dit het schoolbestuur. De gemeente Harderwijk brengt deze kosten in rekening omdat de gemeente de structurele kapitaallasten van deze 'lege' lokalen draagt.

Voor bestaande lokalen brengt de gemeente Harderwijk één gelijke onkostenvergoeding in rekening: ongeacht of het gaat om een nieuwer of ouder gebouw. De kostprijs wordt als volgt berekend: kapitaallasten + opstalverzekering + eigenaarslasten = kostprijs. Dit gebeurt op basis van één berekening voor alle gebouwen. Deze kosten worden jaarlijks geïndexeerd doormiddel van de CPI-index.

Dit verhuurbeleid voorziet niet in de wensen van een schoolbestuur om in bestaande schoolgebouwen aanvullende functies te huisvesten waar geen ruimte voor is. In deze gevallen is het een opgave van het schoolbestuur zelf om tot een invulling te komen, dit alles binnen de planologische kaders op de betreffende locaties.

Het verhuurbeleid is vertaald in het volgende stroomschema.

Figuur 17: Stroomschema verhuurbeleid in bestande gebouwen.

Nieuwbouw

Voor nieuwe voorzieningen is het anders. Ieder project heeft de kans zich te ontwikkelen tot tenminste een KC. Voor de aanvullende ruimten op de behoefte voor het onderwijs, wordt ook hier de integrale kostprijs in rekening gebracht. De berekening van de kostprijs wordt bij ieder nieuwbouwproject berekend en is daarmee maatwerk.

* De voorwaarde van het onttrekken van maximaal één lokaal per hoofdbrinnummer is niet van toepassing voor Al Islaah. Deze school is een nevenvestiging van een andere school uit een andere plaats en heeft daardoor geen eigen hoofdbrinnummer. Voor Al Islaah geldt dat er maximaal één lokaal op verzoek onttrokken kan worden aan onderwijs voor kinderopvang.

8. Financiën

Actuele financiële parameters

Voor het berekenen van de toekomstige investeringskosten van de vernieuwingsopgave is het belangrijk dat de financiële parameters up-to-date zijn. De projecten uit dit IHP worden ieder jaar financieel geactualiseerd en het resultaat hiervan via de kadernota verwerkt in de meerjarenbegroting.

Bij besluitvorming over het IHP vragen we één keer de het volledige investeringskrediet en de daarbij behoren structurele dekking aan. Deze financiële middelen worden ieder jaar tijdens de kadernota geactualiseerd, waarbij we vier jaar vooruit blijven kijken. Om te kunnen actualiseren wordt er gebruik gemaakt van financiële parameters van onafhankelijke bouwkostenadviesbureaus zoals: Bouwkosten Kompas en/of de Bouw(kosten) index (BDB-index). Het doel is dat de begroting constant in verbinding blijft met de ontwikkelingen op de markt en de projecten.

Stichtingskosten renovatie

De gemeente Harderwijk wil aan de vernieuwingsopgave invulling geven door onderwijsvoorzieningen (levensduurverlengend) te renoveren of door vervangende nieuwbouw. In de praktijk zijn dit twee verschillende oplossingen met elk een eigen inhoudelijke en financiële dynamiek. Het ramen van de investeringskosten bij renovatie is vooraf niet mogelijk op basis van een kengetal. Vanaf papier is immers niet te zeggen in welke mate een gebouw zich leent voor renovatie, uitgaande van de duurzaamheidsambities van de gemeente Harderwijk en de schoolbesturen. Om toch de kosten te kunnen ramen gaan en voldoende financiële middelen te kunnen aanvragen, gaan we er bij renovatie vanuit dat dit gelijk staat aan maximaal 75% van de stichtingskosten voor nieuwbouw.

Stichtingskosten levensduurverlengende renovatie

Voor (vervangende) nieuwbouw is het wel mogelijk een parameter per m² bvo te benoemen. Op basis van de verschillende bronnen, zoals het bouwkostenkompas en recente succesvolle aanbestedingen van vervangende nieuwbouw van in scholen in de regio, zijn de stichtingskosten bepaald. Bij het bepalen van de stichtingskosten stellen we levensduurverlengende renovatie gelijk aan (vervangende) nieuwbouw.

Afweging tussen nieuwbouw en (levensduurverlengende) renovatie

In de praktijk weten we nu nog niet welke gebouwen in aanmerking komen voor (levensduurverlengende) renovatie of vervangende nieuwbouw. Investeringskosten ramen we daarom op het niveau van vervangende nieuwbouw. Omdat renovatie voordeliger is, vallen de middelen die overblijven terug naar de algemene middelen van de gemeente Harderwijk.

Project- en locatiegebonden kosten

Aanvullend aan de stichtingskosten, hebben we ook te maken met project- en locatiegebonden kosten om projecten daadwerkelijk te kunnen realiseren. Onder project- en locatiegebonden kosten worden de volgende posten verstaan:

Aanvullende kosten voor monumentale status.

- Aanvullende parkeereisen.
- Interne kosten voor de fasen van locatiekeuze, kavelpaspoort en projectvoorbereiding.
- Kosten m.b.t. bestemmingsplan.
- Binnenstedelijk bouwen.
- Faseringskosten.

Reserveringen project- en locatiegebonden kosten zijn geraamd op 20% van de stichtingskosten.

Aanvraag investeringskosten

In het raadsbesluit over dit IHP vragen we de raad te beslissing over het beschikbaar stellen van de investeringskosten per m² bvo. We maken hierin onderscheid tussen drie niveaus;

Niveau	Beschrijving	Stiko per m2 bvo.	Stiko incl.kosten
1	Basisniveau	€ 3.100	€ 3.720
2	Basisniveau + duurzaamheid	€ 3.300	€ 3.960
3	Ambitie 2 + functionaliteit	€ 3.500	€ 4.200

Figuur 18: Parameters stichtingskosten per m² bvo op basis van prijspeil december 2023. De stichtingskosten in bovenstaand figuur zijn op het niveau van vervangende nieuwbouw.

Dekking van de kapitaallasten

Het investeringskrediet wordt gedekt door kapitaallasten. Voor het berekenen van de kapitaallasten gaan we uit van de volgende parameters:

- Afschrijvingsvorm: lineair.
- Rekenrente: 0,0%.
- Afschrijvingsperiode: veertig jaar voor vervangende nieuwbouw en levensduur verlengende renovatie.

Investeringskosten en kapitaallasten

Dit IHP voorziet in een meerjareninvesteringsoverzicht dat ca. drie collegeperioden vooruit kijkt. De investeringskosten in de tabel 18 zijn berekend door de benodigde capaciteit m² (normatieve ruimtebehoefte) aan te vullen met 10% overmaat ten dienste van kinderopvang. Deze oppervlakte vervolgens te vermenigvuldigen met de drie parameters per m²: € 3.720,00, € 3.960,00 en € 4.200,00 zoals is uitgelegd in Figuur 1818.

Uitvoeringsniveau € 3720			Uitvoeringsniveau € 3960			Uitvoeringsniveau € 4200		
Jaar	Krediet	Netto Jaarlasten	Jaar	Krediet	Netto Jaarlasten	Jaar	Krediet	Netto Jaarlasten
2023	€ 2.313.495	€ 0	2023	€ 2.345.334	€ 0	2023	€ 2.377.172	€ 0
2024	€ 1.876.233	€ 0	2024	€ 1.982.361	€ 0	2024	€ 2.088.489	€ 0
2025	€ 4.593.666	€ 0	2025	€ 4.815.435	€ 0	2025	€ 5.037.205	€ 0
2026	€ 9.174.931	€ 0	2026	€ 9.707.185	€ 0	2026	€ 10.239.439	€ 0
2027	€ 9.720.312	€ 0	2027	€ 10.347.429	€ 0	2027	€ 10.974.545	€ 2.405
2028	€ 8.361.680	€ 286.157	2028	€ 8.901.143	€ 323.272	2028	€ 9.440.607	€ 357.980
2029	€ 4.067.883	€ 686.051	2029	€ 4.330.327	€ 726.715	2029	€ 4.592.772	€ 767.378
2030	€ 1.869.531	€ 909.074	2030	€ 1.990.146	€ 964.345	2030	€ 2.110.761	€ 1.019.617
2031	€ 2.423.925	€ 916.966	2031	€ 2.580.307	€ 972.786	2031	€ 2.736.689	€ 1.028.605
2032	€ 1.411.713	€ 1.006.728	2032	€ 1.502.791	€ 1.068.747	2032	€ 1.593.869	€ 1.130.765
2033	€ 1.434.755	€ 1.009.242	2033	€ 1.527.320	€ 1.071.460	2033	€ 1.619.884	€ 1.133.678
2034	€ 1.488.520	€ 1.104.944	2034	€ 1.584.553	€ 1.173.214	2034	€ 1.680.587	€ 1.241.483
2035	€ 1.488.520	€ 1.107.304	2035	€ 1.584.553	€ 1.175.762	2035	€ 1.680.587	€ 1.244.219
2036	€ 1.041.964	€ 1.107.432	2036	€ 1.109.187	€ 1.175.933	2036	€ 1.176.411	€ 1.244.434
2037	€ 0	€ 1.196.942	2037	€ 0	€ 1.271.303	2037	€ 0	€ 1.345.665
2038	€ 0	€ 1.069.529	2038	€ 0	€ 1.143.567	2038	€ 0	€ 1.217.606
Totaal	€ 51.267.127			€ 54.308.071			57.349.016	

Figuur 39: Overzicht van de investeringsbehoefte en de jaarlasten voor de gemeente Harderwijk dat verdeeld is over schillende jaarschijven.

Disclaimer investeringskosten

De investeringskosten in tabel 19 betreffen kosten inclusief btw, advies en bijkomende kosten. De genoemde bedragen zijn exclusief:

- Eerste inrichting ten behoeve van het onderwijsleerpakket en meubilair.

- Verhuiskosten van scholen.
- Herinrichting of aanpassingen van de openbare ruimte.
- Grond bouwrijp maken, saneren, aankopen, et cetera.
- Interne gemeentelijke voorbereidingskosten.
- Afschrijven resterende boekwaarde.

Via de verschillende projectfasen wordt duidelijk wat de hoogte is van de kosten die voortvloeien uit de bovenstaande onderwerpen die zijn opgenomen in de disclaimer investeringskosten. Deze aanvullende kosten vallen onder de bekostigingsverantwoordelijkheid van de gemeente Harderwijk. Ook de daadwerkelijke investeringskosten ten behoeve van het vernieuwen van de onderwijsvoorziening worden concreet gemaakt in de projectfase 4: PvE & ontwerp.

College en gemeenteraad – besluitvorming

Het college van Burgemeester en Wethouders en de gemeenteraad een besluitvormende rol bij:

- Het Huisvestingsprogramma cyclus 'programma en overzicht'.
- Het vaststellen van het Integraal Huisvestingsplan.
- Het vaststellen van kredieten voor projecten.

Uitvoeringsagenda en haar projecten

Disclaimer in de uitvoeringsagenda

We proberen een zo concreet mogelijk IHP te maken. Vernieuwingsprojecten die geprioriteerd zijn binnen de uitvoeringsagenda, daarvan is zoveel mogelijk de locatiekeuze gemaakt. In de volgende pagina's zijn de verschillende projecten uitgeschreven en is de toekomstige locatie beschreven. Bij de toekomstige ontwikkelingen zijn voor alle locaties nog alle wettelijke ruimtelijke procedures nodig voordat er sprake kan zijn van daadwerkelijk ontwikkeling.

1	De Bogen	
Algemene gegevens		
Schoolbestuur:	Proo	
Type onderwijs	Openbaar basisonderwijs	
Aantal leerlingen	128	
Huidige locatie	Triasplein 7	
Vertaling naar het IHP		
Startjaar project	2024	
Eindjaar project	2027	
Startfase project	Kavelpaspoort	
Nieuwe locatie	Beoogde Maatschappelijk kavel aan Waterplaspad in Drielanden.	
Uitleg		
		
<p>Vanuit de gezamenlijke doelstelling van de gemeente Harderwijk en de schoolbesturen om een inclusief onderwijsaanbod aan te bieden, is het te ontwikkelen maatschappelijk perceel aan het Waterplaspad in Drielanden beoogd voor de nieuwbouw van het openbaar onderwijs.</p> <p>In de vastgestelde onderwijsvisie is namelijk omschreven dat de vrijheid van schoolkeuze een belangrijk uitgangspunt is en blijft voor ouders en leerlingen in Harderwijk. Voor de ambitie van maximale talentontwikkeling van alle kinderen vinden schoolbesturen en gemeente het belangrijk dat er sprake is van een sterke voorzieningenstructuur bestaande uit openbaar en bijzonder onderwijs. Het beschikbaar stellen van het perceel met de maatschappelijke functie in de nieuw te ontwikkelen wijk Harderweide voor het openbaar onderwijs van Stichting Proo leidt ertoe dat de gemeente Harderwijk vanuit haar huisvestingstaak het duaal stelsel in evenwicht houdt en inwoners keuzevrijheid in onderwijs geeft. Bovendien sluit dit aan bij het Coalitieakkoord 2022-2026 waarin is vastgelegd dat het belangrijk is om door middel van onderwijs de segregatie (afstand tussen bevolkingsgroepen) wordt verkleind. Ook wordt door de komst van extra kinderopvang een deel van het tekort aan kinderopvang (lange wachtlijsten) in Drielanden opgelost.</p> <p>Deze locatie is geschikt voor het openbaar onderwijs inclusief kinderopvang en mogelijk (aanverwante) maatschappelijke functies, omdat deze locatie vervolgens samen met de locatie van KBS Wolderweide en CBS Het Starblok een 'campusachtige onderwijsomgeving' creëert. In deze omgeving is onderwijskundige en gebouwelijke samenwerking mogelijk, wat er toe leidt dat in de toekomst flexibel omgegaan kan worden met de onderwijs meters.</p> <p>In de wijk Drielanden is schaarste aan gebouwen met een maatschappelijke functie. Er is al langere tijd behoefte aan ruimten voor zorgfuncties en kinderopvangfuncties in de wijk. De huidige ruimten van OBS De Bogen in MFC De Bogen zijn geschikt te maken voor zorgfuncties en kinderopvangfuncties. Hiervoor geldt dat het huidige onderwijsgedeelte in MFC De Bogen ingevuld kan worden en de kapitaallasten van de gemeente Harderwijk gedekt kunnen worden door tenminste kostprijs dekkende huur. De definitieve keuze van invulling vraagt een nadere uitwerking na het besluit van het College/Raad in overleg met het bestuur van MFC De Bogen.</p> <p>In 2024 wordt in de projectvoorbereidingsfase bepaald welke functies worden gerealiseerd, met hoeveel m² c.q. voor hoeveel leerlingen, planning, organisatie etc.</p>		

2	De Springplank	
Algemene gegevens		
<i>Schoolbestuur:</i>	Educare	
<i>Type onderwijs</i>	Speciaal basisonderwijs	
<i>Aantal leerlingen</i>	206	
<i>Huidige locatie</i>	Kruithuis 5	
Vertaling naar het IHP		
<i>Startjaar project</i>	2024	
<i>Eindjaar project</i>	2029	
<i>Startfase project</i>	Locatiekeuze	
<i>Nieuwe locatie</i>	Nog niet bekend	
<i>Uitleg</i>		
		
<p>De locatiekeuze hebben we niet kunnen maken binnen besluitvorming van dit IHP. De huidige locatie van De Springplank aan het Kruithuis is het stedenbouwkundig perspectief onzeker. De gemeente neemt een inspanningsverplichting op zich, om voor deze school in 2023 een locatiekeuze te maken. Wanneer de school niet op 'Het Kruithuis' kan blijven, zijn alternatieve locaties voorzien op de huidige kavel van Leonardo Onderwijs, Vrijeschool Valentijn en gymzaal Vliepad, aan het Vliepad.</p> <p>In aanvulling op de locatiekeuze spelen er ook vragen op het gebied van IKEC (Integraal Kind en Expertise Centrum). Het gaat er dan o.a. over het toevoegen van aanvullende (zorg)partners in het gebouw. De gemeente is voornemens om zich over dit onderwerp in 2024 zich uit te spreken.</p> <p>Binnen de vernieuwingsopgave van De Springplank, is ook een opgave om een gymzaal te realiseren. In de toekomstige situatie is het de wens van de gemeente Harderwijk om deze gymzaal ook beschikbaar te maken voor avondgebruik. Dit kader wordt in de projectvoorbereidingsfase meegegeven.</p>		

3	Leonardo onderwijs	
Algemene gegevens		
Schoolbestuur:	VCO	
Type onderwijs	Christelijk basisonderwijs voor het hoogbegaafde kind	
Aantal leerlingen	120	
Huidige locatie	Vliepad 1	
Vertaling naar het IHP		
Startjaar project	2024	
Eindjaar project	2026	
Startfase project	Kavelpaspoort	
Nieuwe locatie	Fokko Kortlanglaan 181	
Uitleg		
		
<p>Leonardo onderwijs is een school voor hoogbegaafden onderwijs. Het voedingsgebied van deze school is wijk- en gemeente overstijgend.</p> <p>De nieuwe locatie van 'De Wijde Blik' sluit aan bij de behoefte van de school. Het bestaande (school)gebouw (huidige invulling kringloopwinkel De Snuffelmarkt) wordt geschikt gemaakt op het niveau dat passend is voor deze tijd. In de projectvoorbereidingsfase wordt bepaald of het huidige gebouw voldoende capaciteit heeft voor de leerlingen van Leonardo Onderwijs of dat uitbreiding noodzakelijk is.</p> <p>De leegkomende locatie aan het Vliepad wenst de gemeente Harderwijk in te zetten als mogelijke tijdelijke huisvesting binnen de vernieuwingsopgave van Stadsweiden (afhankelijk van het nog op te stellen kavelpaspoort binnen het project Alfons Ariëns wordt duidelijk voor welke scholen precies). Nadien zal uit de locatiekeuze binnen het project van Springplank moeten blijken of deze kavel aan het Vliepad de nieuwe locatie van De Springplank wordt of dat er een ander herontwikkelpotentieel zich aandient voor de kavel.</p>		

4	Vrijeschool Valentijn	
Algemene gegevens		
<i>Schoolbestuur:</i>	Stichting Vrijeschool Athena	
<i>Type onderwijs</i>	Antroposofisch basisonderwijs	
<i>Aantal leerlingen</i>	179	
<i>Huidige locatie</i>	Vliepad 1	
Vertaling naar het IHP		
<i>Startjaar project</i>	2024	
<i>Eindjaar project</i>	2029	
<i>Startfase project</i>	Kavelpaspoort	
<i>Nieuwe locatie</i>	Vliepad 1	
<i>Uitleg</i>		
		
<p>De positie van Leonardo onderwijs is de aanleiding om vanuit een wijkgerichte aanpak het gebouw van de Vrijeschool Valentijn een positie te geven op de uitvoeringsagenda.</p> <p>De exacte invulling van de kavel aan het Vliepad is op dit moment nog niet volledig duidelijk. Binnen de locatiekeuze van De Springplank moet duidelijk worden waar deze school landt. Als dit op de locatie aan het Vliepad is, dan zal de Vrijeschool samen met De Springplank en een gymaccommodatie de locatie delen aan het Vliepad.</p> <p>In de projectvoorbereidingsfase van het proces moet blijken in hoeverre dit daadwerkelijk een voorziening onder één dak betreft of dat er alleen gebruik wordt gemaakt van dezelfde kavel.</p> <p>Indien De Springplank een andere locatie krijgt, is het beoogd de Vrijeschool Valentijn op locatie aan Vliepad te houden. Afgewogen moet worden of dit dan in combinatie met een gymzaal is.</p>		

5	Gymzaal Vliepad	
Algemene gegevens		
<i>Schoolbestuur:</i>	N.v.t.	
<i>Type onderwijs</i>	N.v.t.	
<i>Aantal leerlingen</i>	N.v.t.	
<i>Huidige locatie</i>	Vliepad 1	
Vertaling naar het IHP		
<i>Startjaar project</i>	2024	
<i>Eindjaar project</i>	2029	
<i>Startfase project</i>	Kavelpaspoort	
<i>Nieuwe locatie</i>	Vliepad 1	
<i>Uitleg</i>		
<p>De gymzaal Vliepad is aan vervanging toe. De komende jaren was hier al groot onderhoud gepland.</p> <p>De capaciteit, om voldoende lokalen voor het bewegingsonderwijs te kunnen bieden, is in dit deel van Harderwijk noodzakelijk. Vernieuwen van de voor accommodatie op de huidige locatie lijkt gewenst. Alleen wanneer blijkt dat Vrijeschool Valentijn uiteindelijk op de locatie aan het Vliepad blijft, moet heroverwogen worden in hoeverre een gymvoorziening op deze plek in de wijk logisch is, gelet op de afstand van deze gymvoorziening tot de omliggende scholen.</p>		

6	Alfons Ariëns
Algemene gegevens	
Schoolbestuur:	SKO
Type onderwijs	Katholiek basisonderwijs
Aantal leerlingen	319
Huidige locatie	Klaproospad 2
Vertaling naar het IHP	
Startjaar project	2024
Eindjaar project	2029
Startfase project	Kavelpaspoort
Nieuwe locatie	Klaproospad 2
Uitleg	

Alfons Ariëns is een school dat met twee afzonderlijke schoolgebouwen is gevestigd in een consortium van scholen en een sportzaal op één kavel in de wijk Stadsweiden. Op basis van de gebouwkwaliteit van het gebouw van de Alfons Ariëns, locatie Klaproospad, wordt vanuit de wijkgerichte aanpak breed gekeken hoe invulling te geven aan de vernieuwingsopgave voor dit gebouw.

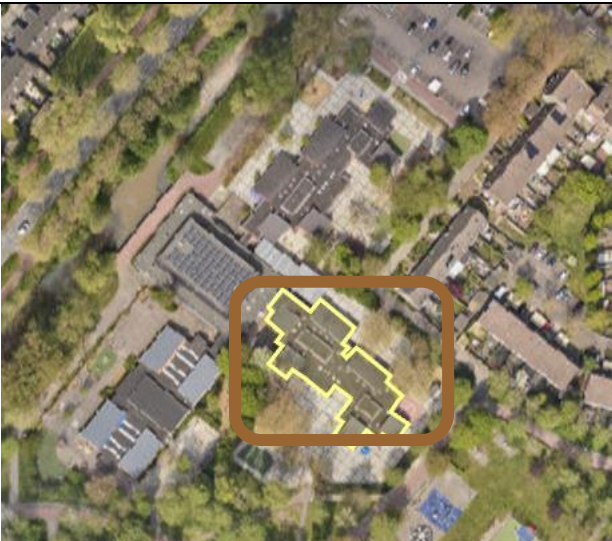

In dit consortium staan de volgende gebouwen:

- De hoofdlocatie van Alfons Ariëns. Dit gebouw is in uitvoeringsagenda gepositioneerd op plek 10. Zonder een wijkgerichte aanpak, wordt deze locatie doorgaans in de periode na actualisatie van dit IHP geprioriteerd.
- GBS De Olijfboom, met als schoolbestuur Cordeo,. Heeft een gebouwleeftijd van ca. 35 jaar en is hiermee het jongste gebouw in dit consortium.
- Van sportzaal Stadsweiden is de gemeente Harderwijk eigenaar. De voorziening staat aan de vooravond van een renovatie- en verduurzamingsopgave.

Het kavelpaspoort wordt in 2024 opgesteld. Uit deze fase moet blijken of de vernieuwingsopgave alleen betrekking heeft op:

Als uit het kavelpaspoort blijkt dat de huidige kavelindeling nog steeds gewenst is (optie 1), dan worden er in de projectvoorbereidingsfase afspraken gemaakt in hoeverre (levensduur verlengde) renovatie haalbaar is van de locatie aan het Klaproospad. SKO geeft de voorkeur om het gebouw te renoveren in plaats van plaatsvervangende nieuwbouw.

Wanneer het blijkt dat het stedenbouwkundig wenselijk is om meerdere

1. Alleen Alfons Ariëns Klaproospad.
2. Alfons Ariëns Kamillemeene en Klaproospad + sportzaal.
3. Alfons Ariëns Kamillemeene en Klaproospad + sportzaal + De Olijfboom

functies te gaan combineren, dan kan er een integrale benadering ontstaan. Na afronding van het kavelpaspoort is hierover pas duidelijkheid. Het opstellen van het kavelpaspoort is een proces dat getrokken wordt vanuit de gemeente Harderwijk. SKO en Cordeo worden bij dit proces intensief betrokken.

Bij GBS De Olijfboom onderkennen we capaciteitsvraagstuk voor kinderopvang. Ongeacht de uitkomst van het kavelpaspoort en de positie van GBS De Olijfboom binnen de vernieuwingsopgave, wordt de opgave uitgewerkt in de projectvoorbereidingsfase.

Tijdelijke huisvesting voor (een deel) van deze opgave wordt voorzien in het leegkomende gebouw van Leonardo Onderwijs aan het Vliepad.

7	De Vlieger	
Algemene gegevens		
Schoolbestuur	Proo	
Type onderwijs	AZS	
Aantal leerlingen	70	
Huidige locatie	Deventerweg 83	
Vertaling naar het IHP		
Startjaar project	2025	
Eindjaar project	N.v.t.	
Startfase project	Kavelpaspoort	
Nieuwe locatie	N.v.t.	
Uitleg		
<p>De Vlieger is gekoppeld aan het verzorgen van basisonderwijs (voornamelijk) voor het AZC. Het voortbestaan van deze voorziening is sterk gekoppeld aan de aanwezigheid van het AZC in Harderwijk. Wanneer het AZC sluit, verwacht de gemeente Harderwijk en het schoolbestuur Proo ook dat AZS De Vlieger haar deuren sluit. In dat geval vervalt valt het juridisch eigendom van het gebouw terug aan de gemeente. Met de kennis van nu, wordt sluiting in 2026 verwacht.</p> <p>Het verplaatsen van een andere school naar deze locatie is in dit IHP onderzocht. Vanwege spreiding, voedingsgebieden van leerlingen en schoolgrootten lijkt er geen nieuwe permanente onderwijsinvulling mogelijk op korte termijn. We voorzien wel kansen om het gebouw, als het daadwerkelijk leegkomt, in te zetten als tijdelijke huisvesting binnen het project van De Brug.</p> <p>Vanaf 2025 wordt mogelijk meer duidelijkheid verwacht over de toekomst van de school. We achten het raadzaam om vanaf 2025 en met de kennis van dan, keuzes te maken voor de toekomst.</p>		

8	De Brug	
Algemene gegevens		
<i>Schoolbestuur:</i>	VCO	
<i>Type onderwijs</i>	Christelijk basisonderwijs	
<i>Aantal leerlingen</i>	196	
<i>Huidige locatie</i>	Piet Heinlaan 22	
Vertaling naar het IHP		
<i>Startjaar project</i>	2027	
<i>Eindjaar project</i>	2031	
<i>Startfase project</i>	Kavelpaspoort	
<i>Nieuwe locatie</i>	Piet Heinlaan 22	
<i>Uitleg</i>		
		
<p>Binnen dit IHP is De Brug aangewezen als een school dat zich kan ontwikkelen tot een IKC. Dit betekent dat er naast onderwijs en kinderopvang, ook ruimte in het gebouw beschikbaar voor aanvullende (wijk)ondersteunde functies. Afspraken over welke functies dit zijn, worden gemaakt in de projectvoorbereidingsfase. De huidige voorkeur is nieuwbouw. In de projectvoorbereidingsfase wordt de definitieve keuze voor nieuwbouw of (levensduurverlengende) renovatie bepaald. Het schoolbestuur VCO heeft op basis van de gebouwkwaliteit een voorkeur voor nieuwbouw.</p> <p>Bij het mogelijk sluiten van AZS De Vlieger in 2026, ontstaan mogelijk kansen om het gebouw van de Vlieger in te zetten als tijdelijke huisvesting in de realisatie fase.</p>		

9	De Wegwijzer	
Algemene gegevens		
<i>Schoolbestuur</i>	VCO	
<i>Type onderwijs</i>	Christelijk basisonderwijs	
<i>Aantal leerlingen</i>	193	
<i>Huidige locatie</i>	Kennedylaan 1	
Vertaling naar het IHP		
<i>Startjaar project</i>	2029	
<i>Eindjaar project</i>	2034	
<i>Startfase project</i>	Locatiekeuze	
<i>Nieuwe locatie</i>	N.v.t.	
<i>Uitleg</i>		
<p>De Wegwijzer bestaat uit twee gebouwen, Kennedylaan 1 en 3. De positie op de uitvoeringsagenda is naar aanleiding van Kennedylaan 3.</p> <p>Gepland staat om in 2027 een start te maken met het actualiseren van dit IHP. We geven de voorkeur om keuzes over De Wegwijzer mee te nemen in dit proces. Op dit moment kunnen we onvoldoende overzien wat de keuzes binnen de gebiedsontwikkeling, zoals de woningbouwontwikkeling op Kranenburg, betekenen voor De Wegwijzer.</p> <p>De opgave is geagendeerd dat in 2029 fase van locatiekeuze begint. Dit betekent dat naar verwachting de beheer & exploitatiefase in 2033 begint. De gemeente Harderwijk en het schoolbestuur VCO hebben afgesproken nadere afspraken te maken over de 'tussenliggende' periode. Dat is de periode tussen vandaag en de ingebruikname van het vernieuwde gebouw.</p>		

10	De Schakel 1 + 2 en Dominicus Savio	
Algemene gegevens		
<i>Schoolbestuur</i>	VCO De Schakel SKO Dominicus Savio	
<i>Type onderwijs</i>	Christelijk en katholiek basisonderwijs	
<i>Aantal leerlingen</i>	274 De Schakel 320 Dominicus Savio	
<i>Huidige locatie(s)</i>	Vondellaan 26-28 Busken Huetlaan 4 HK Pootstraat 14	
Vertaling naar het IHP		
<i>Startjaar project</i>	2031	
<i>Eindjaar project</i>	2036	
<i>Startfase project</i>	Locatiekeuze	
<i>Nieuwe locatie</i>	Vondellaan 26-28	
<i>Uitleg</i>		
<p>In de wijk Stadsdennen zijn drie scholen (De Schakel, Dominicus Savio en Al Islaah) die verdeeld zijn over vijf verschillende schoolgebouwen. De Schakel (Vondellaan en Busken Huetlaan) en Dominicus Savio (Vondellaan en H.K. Pootstraat) beogen we samen te brengen op een centrale locatie aan de Vondellaan 26-28. Binnen dit IHP zijn de mogelijkheden hiertoe voorzichtig verkend in hoeverre dit haalbaar is wat betreft bouwvolume, verkeersveiligheid, groenstructuren etc. Het kavelpaspoort moet daadwerkelijk gaan uitwijzen in hoeverre het passend is.</p> <p>De huidige locatie van Al Islaah aan de Bosboom Toussantstraat 1 wordt als alternatieve locatie gezien voor het geval dat een het samenbrengen op één locatie niet haalbaar blijkt. De kavel van Al Islaah biedt dan in oppervlakte de meeste potentie om of De Schakel of De Dominicus Savio te huisvesten. Er moet dan nog wel in de projectvoorbereidingsfase een keuze worden gemaakt in hoeverre het huidige gebouw van Al Islaah hiervoor geschikt is of dat (levensduurverlengende) renovatie of vervangende nieuwbouw gewenst is.</p> <p>Al Islaah wordt in dit scenario voorzien op de locatie aan H.K. Pootstraat. Ook in dat geval moet er een afweging worden gemaakt in hoeverre het gebouw aldaar volstaat om (levensduurverlengend) te renoveren of nieuw te bouwen.</p>		

11	Het Baken	
Algemene gegevens		
<i>Schoolbestuur</i>	VCO	
<i>Type onderwijs</i>	Christelijk basisonderwijs	
<i>Aantal leerlingen</i>	141	
<i>Huidige locatie(s)</i>	Vollenhovemeen 29	
Vertaling naar het IHP		
<i>Startjaar project</i>	Geen	
<i>Eindjaar project</i>	Geen	
<i>Startfase project</i>	Geen	
<i>Nieuwe locatie</i>	Geen	
<i>Uitleg</i>		
		
<p>CBS Het Baken heeft geen positie binnen de vervangingsagenda voor dit IHP. Evenals GBS De Olijfboom heeft Het Baken behoefte aan aanvullende ruimte voor het huisvesten van kinderopvang op deze locatie.</p> <p>Op basis van een gelijk speelveld met CBS Het Baken, is de behoefte van GBS De Olijfboom om aanvullende ruimte voor kinderopvang te organiseren, geformuleerd binnen het kavelspaspoort van Alfons Ariëns, locatie Klaproospad. Beide scholen liggen in hetzelfde voedingsgebied, waardoor we beiden scholen als een gelijke behandelen. Dus, wanneer er voor GBS De Olijfboom mogelijkheden zijn om uitbreiden voor kinderopvang, ontstaat deze zelfde mogelijkheid er ook voor CBS Het Baken.</p> <p>Bij realisatie van aanvullende ruimten is het huurbeleid uit dit IHP van toepassing.</p>		

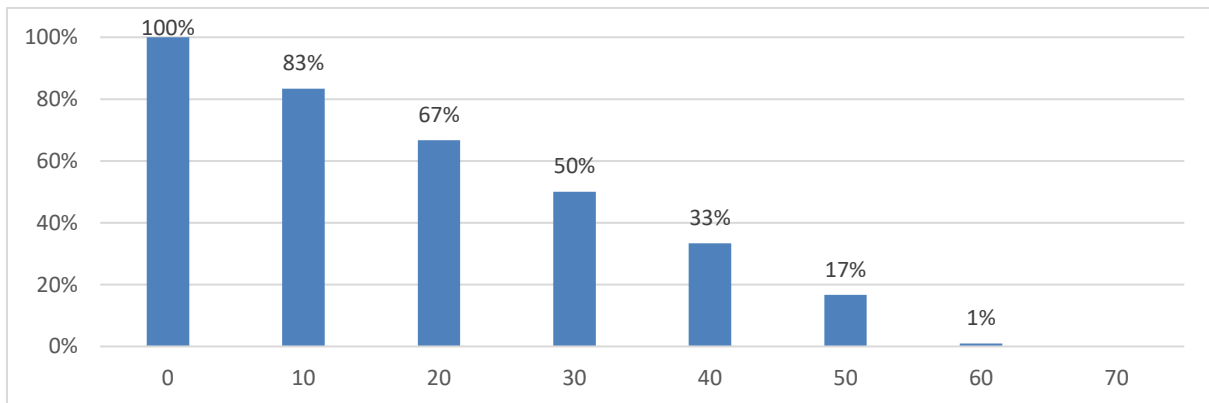
Bijlagen

Bijlage 1: Theoretische levensduur van vastgoed.

De gemeente Harderwijk schrijft investeringen in onderwijsgebouwen, uitgaande van nieuwbouw, af over een periode van veertig jaar. Deze periode wordt gehanteerd omdat het onderwijsgebouw vanuit technisch oogpunt is afgeschreven na veertig jaar. In praktijk wordt duidelijk dat deze afschrijvingstermijn en de daadwerkelijke leeftijd van gebouwen niet parallel lopen. In essentie is dat ook niet zo vreemd want schoolgebouwen die voor 1970 zijn gerealiseerd, beschikken over het algemeen over een goede bouwkundige kwaliteit. In de gemeente Harderwijk is slechts één schoolgebouw uit deze bouwperiode, namelijk AZS De Vlieger (Voormalig schoolgebouw van OBS De Delta). Ondanks dat dit schoolgebouw het oudste schoolgebouw voor het (S)BO is, komt dit gebouw uit de kwalitatieve analyse niet als slechtste gebouw naar voren.

Voor veel gebouwen uit de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw hebben we grotere zorgen. Vanuit bouwkundig oogpunt zijn deze gebouwen beduidend van mindere kwaliteit. Deze gebouwen vragen over het algemeen al na veertig jaar om een vernieuwingsimpuls.

Aangevuld op de bouwkundige kwaliteit/staat van een gebouw is te zeggen dat de functionaliteit van een gebouw ook een afschrijvingsperiode kent met een sterker verval dan de bouwkundige staat. Door een wijzigende maatschappelijke behoefte, of onderwijskundig concept en of de daarvoor benodigde faciliteiten zoals digiborden, maar ook andere soorten ruimten (lokalen) in een schoolgebouw, zijn onderwijsgebouwen vanuit functioneel oogpunt eerder afgeschreven dan vanuit bouwkundig oogpunt. In onderstaande grafieken is voor zowel de bouwkundige-/technische staat, als voor de functionele staat het verloop van afschrijving uitgewerkt.

Grafiek 1: Verloop afschrijving bouwkundige staat.

Figuur 4: Maatregelen om de integrale kwaliteit van gebouwen gedurende de levenscyclus kunnen beïnvloeden.

Bijlage 2: Het nieuwe normaal 0.2

Klimaatadaptatie	Indicator	Gebied		Gebouw	
		HNN	Excellent	HNN	Excellent
Hitte / Droogte / Wateroverlast <i>Onverhard gebied</i>	% onverhard (groen ingevuld)	15%	30%	50%	70%
Hitte <i>Schaduw</i>	% schaduw op midzomerdag tussen 12:00 en 18:00 uur	40%	60%	x	x
Hitte <i>Afstand tot koelte</i>	Maximale loopafstand tot koele, schaduwrijke verblijfsplekken	300 meter	150 meter	300 meter	150 meter
Hitte <i>Warmtewerende/verkoelende oppervlakken</i>	% van verticale / horizontale oppervlakken welke warmtewerend of verkoelend zijn ingericht	40%	60%	40%	60%
Wateroverlast door extreme neerslag <i>Verwerkingscapaciteit</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Neerslagbelasting zonder schade • Vitale functies en voorzieningen blijven functioneren 	70mm in 1 uur - 90mm in 1 uur	160mm in 2uur		
Wateroverlast door extreme neerslag <i>Voldoende hoog bouwen</i>	Hoogteverschil vloerpeil en maaiveld	20 cm	30 cm		
Wateroverlast / Droogte <i>Vasthouden in eigen gebied</i>	Mm berging en/of infiltratie	36 mm	60 mm		
Droogte <i>Vasthouden in eigen gebied</i>	Infiltratiecapaciteit	Infiltratie-neutraal	Infiltratie-positief		
Droogte	Droogtebestendig groen	50% van de beplanting kan zonder bewatering een droge, warme zomer doorkomen	100% van de beplanting kan zonder bewatering een droge, warme zomer doorkomen		
Overstroming	Hoogte overstroming waarbij geen schade optreedt aan gebouwen	0,2 meter	0,5 meter	0,2 meter	0,5 meter

Water	Indicator	Gebied (openbare ruimte)		Gebouw	
		HNN	Excellent	HNN	Excellent
Reductie drinkwaterverbruik	% reductie drinkwaterverbruik t.o.v. theoretische berekening	x	x	25%	60%
Gebruik regen- en grijswater	% gebruik regen- en grijswater	x	10%	30%	45%

Circulaire economie	Indicator	Gebied		Gebouw	
		HNN	Excellent	HNN	Excellent
Omgang bouw- en sloopafval	Van de uitkomende materialen (in kg) wordt: - Minimaal % hergebruikt (minimaal 'Repair' in het 10 Ré model van Cramer. - % gerecycled. - Maximaal % gestort of verbrand	> 5%	> 50%	> 5%	> 50%
		0% - 95% < 20%		0% - 95% < 20%	0% - 50% < 1%
Schaduwkosten (MPG / MKI)	Maximaal 0,xx € / m ² BVO jaar Maximaal X% onder de geldende referentiewaarde (infra)	0,75	0,5	0,75	0,5
Herkomst materialen	Het aandeel van materialen (in kg) met een non-virgin (hergebruik of recycling) of bio-based herkomst: Gebouw (Layers of Brand): - Services, skin en structure - Stuff en Spaceplan	30 % 25%	55% 70%	30% 25%	55% 70%
Toekomstwaarde materialen	Van de toegepaste materialen (in kg) wordt aan het einde van de technische of functionele (in kg): - minimaal % hergebruikt. - % gerecycled. - maximaal % gestort of verband	< 30% 0% - 70% < 15%	70% 0% - 30% < 1%	< 30% 0% - 70% < 15%	70% 0% - 30% < 1%
Losmaakbaarheid	Minimaal een Losmaakbaarheidsindex (meetmethodiek losmaakbaarheid) van 0.X.	0,4	0,6	0,4	0,6
Indelingsflexibiliteit	Minimaal % op basis van BREEAM MAT08	> 30%	> 70%	> 30%	> 70%

Toxiciteit	% toegepaste materialen is volledig vrij van toxische materialen van de 'Banned list of Chemical C2C Certified CM Product Standard V3.0'.	90%	100%	90%	100%
Energievraag realisatie	% reductie t.o.v. theoretische berekening	< 25%	< 75%	< 25%	< 75%
Energievraag	Duurzame energieopwekking	BENG	Energieleverend	NoM	Energieleverend

Biodiversiteit/Natuur-inclusief bouwen	Indicator	Gebied		Gebouw	
		HNN	Excellent	HNN	Excellent
1. Bomen	% te behouden volwassen bomen	50%	>75%		Bomen op of aan het gebouw
2. Groene ruimte	% (toegankelijke) groene ruimte	30%	> 40%	10% groene gevels en/of daken	>25% groene gevels en/of daken
3. Nieuwe aanplant	Aandeel inheemse (fruit)bomen en planten	> 30%	> 50%		
4. Bloeiende vegetatie	jaarrond stuifmeel	>75%	> 95%		
5. Vergroten vitaliteit bodem	Gehalte organisch materiaal in toplaag	1-10%	> 10%		
6. Variatie in maat en schaal	Aantal verschillen in ruimtes binnen stedenbouw, gebouw en gevels voor flora en fauna	3	>6	3	>6
7. Variatie in materiaal en porositeit	Aantal verschillende materialen	5	>10	5	>10
8. Gradiënt aanbrengen	Overgangen tussen hoog-laag en nat-droog	2	>4		
9. Voorzieningen flora en fauna	Aantal blijvende maatregelen voor nestel- en foerageerplekken	3	>6	3	>6

Bijlage 3: Uitvoeringsagenda

Positie	School	Schoolbestuur	Locatie	Score Leeftijd	Score Conditie	Score Energie	Score Ventilatie
1	De Springplank	Educare	Kruithuis 2	4	2	2	2
2	Leonardo Harderwijk	Stichting VCO	Vliepad 5	4	1	2	2
3	Alfons Ariens	SKOFV	Klaproospad 2	4	1	2	2
4	CBS De Wegwijzer	Stichting VCO	Kennedylaan 1	2	3	3	2
5	CBS De Brug	Stichting VCO	Piet Heinlaan 22	4	2	2	2
6	CBS De Schakel	Stichting VCO	Busken Heutlaan 4	4	2	2	2
7	Dominicus Savio	SKOFV	H.K. Pootstraat 14	4	2	2	2
8	CBS Het Bakken	Stichting VCO	Vollenhovemeen 29	4	3	2	2
9	Vrijeschool Valentijn	Stichting Vrijescholen Athena	Vliepad 1	4	3	2	2
10	Alfons Ariens	SKOFV	Kamillemeen 1	4	3	2	2
11	CBS De Rank	Stichting VCO	Bongerdsteeg 3	4	2	3	2
12	CBS De Parel	Stichting VCO	Zuiderzeestraatweg 145	4	3	2	2
13	GBS Fontanus	CorDeo scholengroep	Kamillemeen 5	4	2	3	2
14	CBS De Wegwijzer	Stichting VCO	Kennedylaan 3 (gebouw 'tschippertje')	4	3	1	4
15	De Veste	Aurora	Houtkamp 37	4	3	3	2
16	CBS De Bron	Stichting VCO	Frankenskamp 4	4	3	2	6
17	De vlieger	Aurora	Deventerweg 83	2	3	2	6
18	CBS De Triangel	Stichting VCO	Tonselsedreef 60	6	3	2	4
19	Dominicus Savio	SKOFV	Vondellaan 28	6	3	2	4
20	Al-Islaah	Al-Islaah	Bosboom Toussaintstraat 1	6	3	2	4
21	Het Talent	Aurora	Krommekamp 115B	6	3	3	4
22	CBS Willem Alexander	Stichting VCO	Veldkamp 33	6	3	3	4
23	De Bogen	Aurora	Triasplein 7	6	3	3	4
24	CBS De Schakel	Stichting VCO	Vondellaan 26	6	3	3	6
25	CBS Het Startblok	Stichting VCO	Biezenplein 2	6	3	3	6
26	KBS Wolderweide	SKOFV	Biezenplein 4	6	3	3	6
27	CBS DOK 19	Stichting VCO	Flevoweg 73	6	3	3	6

Indicatoren

Leeftijd			
Score			Punten
Het gebouw is tussen 0 - 29 jaar. Zowel technische als functionele levensduur zijn nog niet verstreken	< 30	jaar	6
Het gebouw is tussen 30 - 49 jaar. Het gebouw functioneert, maar zijn zeker aandachtspunten	>50	jaar	4
Het gebouw is 50 jaar of ouder. Zowel technische als functionele levensduur is verstreken	>49		2

Uitwerking naar investering per m2

Conditie			
Score			Punten
Conform NEN 2767 - Investering to niveau 3	< € 100,-	m ² b.v.o.	3
Conform NEN 2767 - Investering to niveau 3	€ 100,- -> € 200,-	m ² b.v.o.	2
Conform NEN 2767 - Investering to niveau 3	> 200	m ² b.v.o.	1

Energie			
Score			Punten
Energielabel	A		3
Energielabel	B / C		2
Energielabel	> C		1

Ventilatie			
Score			Punten
Natuurlijke aanvoer en afvoer			2
Natuurlijke aanvoer en mechanische afvoer			4
Mechanische aanvoer en mechanische afvoer			6

Colofon

Gemeente Harderwijk	Bestuurlijk opdrachtgever	Marcel Companjen
	Ambtelijk opdrachtgever	Ivo Leijten
	Procesbegeleider	Jeroen van Ettehoven
	Team	Karin Traas
	onderwijshuisvesting	
	Team jeugd	Myrthe Mulder Renée van der Ruyt Sylvia Rijnbeek Sylvia van Itegem
	Team Vastgoed	Sharon Duschka Anthon Koopmans
	Team Duurzaamheid	Machiel Karels Tom Meuwise Annelijn Ouwerkerk Dyanne van Summeren Mahatma Geerdink
	Team Sport	Dinie Kolk
	Team Financiën	Bert van Winkoop Tina Stuart
	Team communicatie	Moniek Winters
	Team projecten	Jos Deelen
	Educare	Jan Lindemulder (bestuurder) Niels Delmarre (huisvestingsadviseur)
VCO	Freek ten Klooster (bestuurder) Martin van den Bor (huisvestingsadviseur)	
SKO	Marc Kammeraad (bestuurder) Sandra Bley (huisvestingsadviseur)	
Proo	Daan van der Voort (bestuurder) Fred van Bergen (huisvestingsadviseur)	
El Amal	Fatima El Faraji (bestuurder) Menno de Jong (huisvestingsadviseur)	
Vrijeschool Anthena	Peronnik Veltman (bestuurder) Matthijs Hettema (huisvestingsadviseur)	
Cordeo	Erik Jan Aalbers (huisvestingsadviseur, gemandateerd namens het college van bestuur)	

Meerinzicht
Schoolbestuur